

A photograph of a pond with lily pads and reeds, surrounded by a dense forest. The text is overlaid on the upper left portion of the image.

En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster

Klimat- och näringslivsdepartementet

En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster

Innehåll

En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster	2
1. Inledning	5
1.1 Alla parter till FN:s konvention om biologisk mångfald ska ha uppdaterade nationella strategier	5
1.2 Ärendet och dess beredning	6
1.3 En klimat- och miljöpolitik som tar steg framåt för att nå målen	7
2. Övergripande utgångspunkter för strategin	8
2.1 Miljömålssystemet och andra riksdagsbundna mål är grunden för Sveriges genomförande	8
2.2 EU-lagstiftningen och samarbete på området är omfattande	10
2.3 Grundläggande rättigheter och främjandet av deltagandet i de demokratiska processerna	14
3. Skydd och bevarande av natur och arter	16
3.1 Skälen för regeringens inriktning	16
Regeringens satsningar på skydd av områden	17
Formellt skyddad natur i Sverige	18
Rapportering av skyddad natur	18
Utveckling av arbetet med s.k. OECM	18
Skydd av arter	19
4. Bevara skogens naturvärden	20
4.1 Skälen för regeringens inriktning	20
Skydd och bevarande av skogens livsmiljöer och arter	20
Övergångszoner mellan livsmiljöer	22
Internationellt unika fjällnaturskogar får ett skydd	22

Frivilliga avsättningar är viktiga för den biologiska mångfalden.....	22
5. Havsmiljöpropositionen: Ett levande hav – ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske	23
5.1 Skälen för regeringens inriktning	23
Utökat marint områdesskydd och ökat skydd för sjöar och vattendrag.	23
Övergödningen ska begränsas	25
Ekosystembaserad förvaltning och ett hållbart fiske.....	26
Regionalt och internationellt samarbete	26
6. Fortsatt arbete med att bevara och återställa värdefull natur	28
6.1 Skälen för regeringens inriktning	28
7. Våtmarker ger biologisk mångfald och klimatnytta.....	30
7.1 Skälen för regeringens inriktning	30
Att restaurera och återskapa våtmarker genom bland annat återvätning av utdikade organogena marker är prioriterat.....	30
Klimateffekterna av torvutvinning och exploatering ska begränsas.....	32
Värdefulla våtmarker får ett skydd.....	33
8. Förvalta skyddad natur på ett ändamålsenligt sätt.....	33
8.1 Skälen för regeringens inriktning	33
En ändamålsenlig förvaltning av naturen.....	34
En effektiv förvaltning och uppföljning	36
9. Invasiva främmande arter	37
9.1 Skälen för regeringens inriktning	37
Effektiva åtgärder genom nationell samverkan.....	38
Övervakning och uppföljning.....	39
10. Näringslivet och biologisk mångfald	39
10.1 Skälen för regeringens inriktning	40
Biologisk mångfald – en affärskritisk fråga för näringslivet.....	40
Svenskt näringsliv går före	41
Ökad uppmärksamhet på påverkan, risker, möjligheter och beroenden	42
Svenska statligt ägda bolag bidrar till biodiversitetsmål	44
Ökade möjligheter till ekologisk kompensation.....	45
11. Samisk traditionell kunskap och annan kunskapstradition	46
Árbediehtu och renskötselns betydelse för bevarande av biologisk mångfald	47
Annan traditionell kunskap, bl.a. skandinavisk fåbodkultur och småskaligt fiske.....	47

Befintliga processer där traditionell kunskap bör inkluderas och beaktas	48
Befintliga och nya insatser och stödformer av betydelse för biologisk mångfald	50
12. Mobilisera resurser för biologisk mångfald.....	51
12.1 Skälen för regeringens inriktning	51
En nationell mobilisering av resurser – offentliga och privata	51
BILAGA 1 Det globala Kunming–Montreal-ramverket för biologisk mångfald Översättning till svenska av §§28-31 i CBD/COP/DEC/15/4	59
BILAGA 2 Nationella mål som har bäring på genomförande av Kunming–Montreal-ramverket.....	69

1. Inledning

1.1 Alla parter till FN:s konvention om biologisk mångfald ska ha uppdaterade nationella strategier

FN:s konvention om biologisk mångfald (CBD) är en ramkonvention med tre övergripande mål: att bevara biologisk mångfald, att nyttja mångfalden på ett hållbart sätt och att rättvist fördela nyttan som uppstår när genetiska resurser nyttjas. Konventionen trädde i kraft 1993 och har i dag 196 parter. Alla parter ska enligt konventionens artikel 6 utveckla nationella strategier, planer eller program för bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald.

Vid det tionde partsmötet för konventionen i Nagoya 2010 antogs en strategisk plan för biologisk mångfald. Den senaste svenska nationella strategin (National Biodiversity Strategy and Action Plan, NBSAP) utgick från målen i den strategiska planen och presenterades i propositionen En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster (prop. 2013/14:141). Av propositionen framgick att de etappmål för biologisk mångfald och ekosystemtjänster som regeringen hade beslutat tillsammans med de insatser som beskrevs i propositionen utgjorde regeringens samlade strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster till 2020. Regeringen har därefter gjort en bedömning av utvecklingen av arbetet (Biologisk mångfald och ekosystemtjänster – kontrollstation 2016, DS 2017:32).

Målen i CBD:s strategiska plan sträckte sig till år 2020, och därför har konventionens parter fattat beslut om ett nytt globalt ramverk med mål för att hejda och vända förlusten av biologisk mångfald, Kunming–Montreal-ramverket. Ramverket antogs i december 2022 och innehåller fyra långsiktiga mål som beskriver olika tillstånd som ska uppnås senast 2050. 23 åtgärds mål specificerar vad som behöver göras fram till 2030. Åtgärds målen 1–8 handlar om att minska de direkta hoten mot biologisk mångfald, åtgärds mål 9–13 fokuserar på den biologiska mångfaldens möjligheter att leverera de ekosystemtjänster som alla människor behöver för sin överlevnad och åtgärds mål 14–23 handlar om att säkerställa att det finns redskap för ramverkets genomförande. Många av målen handlar också om att åtgärda de indirekta drivkrafter i samhället som ytterst hotar den biologiska mångfalden. Den svenska översättningen av åtgärds målen finns publicerad på regeringens hemsida och finns även i bilaga 1 till denna strategi.

I samband med att beslut fattades om Kunming–Montreal-ramverket fattades även beslut om att parter ska uppdatera sina strategier för biologisk mångfald och ekosystemtjänster och anpassa dessa planer till målen i ramverket. De insatser som beskrivs här utgör tillsammans med de etappmål för biologisk mångfald och ekosystemtjänster som regeringen har beslutat denna nationella strategi.

1.2 Ärendet och dess beredning

För att ta fram underlag för arbetet med att uppdatera Sveriges nationella strategi och handlingsplan för biologisk mångfald gav regeringen Naturvårdsverket i uppdrag att ta fram ett förslag till strategi (M2022/02367). Uppdraget skulle göras tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten, Skogsstyrelsen, Statens jordbruksverk, Statens energimyndighet, Trafikverket, Sametinget och Boverket och i dialog med intressenter. Naturvårdsverket redovisade sitt förslag den 2 november 2023 (KN2023/04264). Inom ramen för uppdraget gav Naturvårdsverket olika aktörer möjlighet att bidra via dialogmöten och skriftliga inspel.

Regeringen beslutade vidare ett tilläggsdirektiv till den parlamentariskt sammansatta Miljömålsberedningen (M2010:04) den 4 augusti 2022. Enligt tilläggsdirektivet skulle Miljömålsberedningen föreslå en strategi med etappmål, styrmedel och åtgärder som bidrar till Sveriges åtaganden inom EU och internationellt för naturvård och biologisk mångfald. Miljömålsberedningen redovisade sitt delbetänkande den 14 februari 2025. Miljömålsberedningens förslag om en strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (LULUCF) (SOU 2025:21). Beredningens delbetänkande har remitterats. Naturvårdsverkets rapport och Miljömålsberedningens förslag i sitt delbetänkande är underlag till regeringens uppdatering av strategin.

I enlighet med partsmötets beslut CBD/COP15/6 förväntas parterna redovisa en uppdaterad eller reviderad strategi i tid till den sextonde partskonferensen som inleddes i oktober 2024. Beslutet medger dock att parter kan redovisa nationella mål om de inte hinner göra denna uppdatering eller revidering. Dessa nationella mål ska så långt det är möjligt spegla alla delar av det globala Kunming–Montreal-ramverket för biologisk mångfald. Sverige har i enlighet med detta beslut rapporterat in nationella miljömål och andra riksdagsbundna mål som bidrar till att genomföra åtgärdsmålen i

Kunming–Montreal-ramverket. Rapporteringen skedde den 3 juli 2024 på den särskilda virtuella yta som CBD-sekretariatet har utvecklat för ändamålet. För detaljer, se Sveriges rapporterade mål på CBD-sekretariatets hemsida. I bilaga 2 till denna strategi finns en sammanställning av de mål som har rapporterats in.

I beslut CBD/COP/15/6 uppmanas alla parter att involvera och möjliggöra delaktighet från en bred grupp vid upprättande och genomförande av NBSAP, t.ex. nämns i beslutet kvinnor, urfolk och lokala samhällen, unga, civilsamhällets organisationer, lärosäten och privata sektorn.

Naturvårdsverket och Miljömålsberedningen har i sina respektive uppdrag haft olika dialoger (se avsnitt 2.4 i betänkande SOU2025:21 och avsnitt 1.3 i Naturvårdsverkets rapport KN2023/04246). Miljömålsberedningens delbetänkande har remitterats. I Kunming–Montreal-ramverket lyfts det fram att urfolk och lokala samhällen har en viktig roll i bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald. Inom ramen för arbetet med att ta fram den nationella strategin har en konsultation med samiska företrädare genomförts i enlighet med lagen (2022:66) om konsultation i frågor som rör det samiska folket.

1.3 En klimat- och miljöpolitik som tar steg framåt för att nå målen

Inom klimat- och miljöområdet finns tre stora och sammanlänkande globala utmaningar: klimatförändringarna, förlusten av biologisk mångfald och spridningen av föroreningar. Dessa utmaningar behöver mötas med åtgärder lokalt, regionalt, nationellt inom EU och globalt. 2019 presenterade FN:s panel för biologisk mångfald (IPBES) den första övergripande rapporten om tillståndet för världens biologiska mångfald och ekosystemtjänster.

Situationen beskrevs som allvarlig och att fler arter än någonsin i mänsklighetens historia hotas av utrotning och många ekosystem förändras i snabb takt. Framförhandlandet av Kunming–Montreal-ramverket och dess globala mål har som övergripande målsättning att hejda och vända förlusten.

Regeringen bedömer att tolv av de 16 svenska miljökvalitetsmålen inte kan nås med nuvarande och beslutade styrmedel. Befintliga och beslutade åtgärder, nationella och internationella, är viktiga, men för de flesta av målen krävs ett målinriktat arbete över tid där fler åtgärder behövs. Dessa åtgärder är också centrala för att nå åtgärdsmålen i Kunming–Montreal-ramverket. Svenska myndigheter vidtar kontinuerligt insatser och föreslår åtgärder som har en central betydelse i arbetet med att nå miljökvalitetsmålen. Dessa

myndigheters samverkan med kommuner, regioner, näringsliv, markägare och andra lokala och regionala aktörer är betydelsefullt i arbetet med att nå miljömålen, liksom det arbete som utförs i utredningsväsendet.

Klimat- och miljömålen är och behöver vara väl integrerade över en bredd av politikområden och sektorer för att uppnå en god och långsiktigt hållbar livsmiljö. Bevarandet av den biologiska mångfalden är en hörnsten i miljöpolitiken och en grundförutsättning för ekosystemens långsiktiga kapacitet att bidra till människors välbefinnande. Minskade föroreningar kan också bidra till klimatnytta och förbättrat bevarande av den biologiska mångfalden. De miljö kvalitetsmål som riksdagen har beslutat om beskriver det tillstånd i Sveriges miljö som ska nås.

Klimat- och miljöpolitiken ska vara ambitiös och effektiv, samt ta hänsyn till människors och företags möjligheter att leva och verka i hela landet. Regeringen strävar efter att hitta de mest kostnadseffektiva åtgärderna för att nå klimat- och miljömålen inom politikområdet samtidigt som förutsättningar skapas för utveckling i näringsliv och landsbygder. Arbetet med att uppfylla nationella, EU-rättsliga och andra internationella åtaganden om att begränsa klimatförändringarna och öka resurseffektiviteten behöver fortsätta. Det gäller även arbetet med att bevara och återställa värdefull natur och värna ekosystemtjänsterna, som har stor betydelse för svensk ekonomi.

Det är angeläget för regeringen att politiken även fortsättningsvis bygger på en bred vetenskaplig grund och skapar förutsättningar för långsiktig hållbarhet – socialt, ekonomiskt och miljömässigt.

2. Övergripande utgångspunkter för strategin

2.1 Miljömålssystemet och andra riksdagsbundna mål är grunden för Sveriges genomförande

Regeringens inriktning: Miljömålssystemet, med generationsmål, miljö kvalitetsmål och etappmål, och andra riksdagsbundna samhällsmål med bäring på åtgärds målen i Kunming–Montreal-ramverket, utgör grunden för Sveriges nationella strategi och bidrag till att nå de globala målen för biologisk mångfald.

Målen för miljöpolitiken är strukturerade i enlighet med miljömålssystemet, som beskrivs i propositionen Svenska miljömål–För ett effektivare miljöarbete (prop. 2009/10:155) enligt följande:

- ett generationsmål som anger inriktningen för den samhällsomställning som behöver ske inom en generation för att nå miljökvalitetsmålen (Generationsmålet).
- miljökvalitetsmål som anger det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till, och
- etappmål som beskriver de samhällsomställningar som är viktiga steg för att nå Generationsmålet och miljökvalitetsmålen.

Det nationella miljömålssystemet är ett centralt redskap för att genomföra konventionen om biologisk mångfald i Sverige och flera av åtgärdsmålen i Kunming–Montreal-ramverket berörs av arbetet för att nå dessa mål. Sverige har antagit Agenda 2030 och beslutat om ett riksdagsbundet mål om att Sverige ska genomföra Agenda 2030 för en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling genom en samstämmig politik nationellt och internationellt (prop. 2019/20:188, bet. 2020/21:FiU28, rskr. 2020/21:154). Miljömålen motsvarar den miljömässiga dimensionen av Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. Målen är därmed centrala för genomförandet av agendan i Sverige.

Regeringen har samtidigt som denna strategi beslutat om två etappmål i miljömålssystemet.

- Ett etappmål om vilda pollinatörer som innebär att mångfalden av vilda pollinatörer senast 2030 ska förbättras och minskningen av deras populationer stoppas.
- Ett etappmål om stadsgrönska som innebär att en majoritet av kommunerna senast 2030 ska ta tillvara och integrera stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer vid planering, byggande och förvaltning i städer och tätorter.

Kunming–Montreal-ramverket har ett flertal åtgärds mål som lyfter fram vikten av inkluderande förvaltning och integrering. Dessa aspekter omfattas dock inte fullt ut av miljömålen s formulering. I stället berörs andra politikområden än miljö och där det också finns riksdagsbundna mål. Detta rör t.ex. jämställdhet och inkludering i beslutprocesser som har betydelse för åtgärds målen 20–23. Några av ramverkets element hanteras i Sverige genom styrmedel och strategier snarare än genom ambitionshöjande mål, det gäller

t.ex. regeringens skrivelse Nationell Strategi och handlingsplan för klimatanpassning (skr. 2023/24:97) som har bäring på åtgärds mål 11 och Cirkulär ekonomi – strategi för omställningen i Sverige (M2020/01133) som har bäring bland annat på åtgärds mål 7 och 16. Med en omställning till en cirkulär ekonomi kan en utveckling av en resurseffektiv, giftfri, cirkulär och biobaserad ekonomi främjas, samtidigt som de svenska företagens konkurrenskraft kan stärkas och trycket på ekosystemen minskas. Se vidare avsnitt 2.3 nedan.

2.2 EU-lagstiftningen och samarbete på området är omfattande

Regeringens inriktning: Genom att genomföra EU:s miljölagerstiftning bidrar Sverige till flera åtgärds mål.

Som EU-medlem bidrar Sverige till flera åtgärds mål genom att genomföra EU:s lagstiftning.

Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (Art- och habitatdirektivet) samt Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar (fågeldirektivet), EU:s naturvårdsdirektiv, är särskilt viktiga för åtgärds mål 4, som handlar om att stoppa förlusten av arter, och åtgärds mål 3 om skydd av områden. Direktiven ställer krav på bevarande av livsmiljöer och skydd av naturligt förekommande fågelarter samt särskilt utpekade arter. Ett centralt verktyg är Natura 2000-nätverket, där medlemsstaterna ska utse och förvalta områden för att säkerställa långsiktigt skydd.

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1991 av den 24 juni 2024 om restaurering av natur och om ändring av förordning (EU) 2022/869 (EU:s förordning om restaurering av natur) innebär att minst 20 procent av EU:s land-, vatten- och havsområden ska restaureras till 2030 och alla ekosystem som behöver ska restaureras till 2050. Detta bidrar främst till åtgärds mål 2 om återställning av ekosystem, samt åtgärds mål 11 om att återställa, upprätthålla och öka naturens bidrag till människan.

EU:s gemensamma jordbrukspolitik syftar bland annat till att jordbrukarna ska garanteras en skälig levnadsstandard och att naturresurserna och miljön skyddas. Jordbrukspolitiken bidrar till flera av åtgärds målen.

Den gemensamma fiskeripolitiken bidrar till åtgärds mål 10 om ett hållbart fiske. Den syftar till att säkerställa att verksamheten inom fiskeri- och vattenbrukssektorerna möjliggör att populationerna återställs till och bevaras över nivåer som säkerställer maximal hållbar avkastning.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område (EU:s ramdirektiv för vatten) och dess dotterdirektiv Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/105/EG av den 16 december 2008 om miljökvalitetsnormer inom vattenpolitikens område (Prioämnesdirektivet) syftar till att förebygga och minska föroreningar, främja en hållbar vattenanvändning, skydda och förbättra vattenmiljön och mildra konsekvenserna av översvämningar och torka. Dessa direktiv bidrar dels till åtgärds mål 7 att minska föroreningar, dels till åtgärds mål 11 som handlar om att återställa, upprätthålla och öka naturens bidrag till människan, samt skydd mot naturliga faror och naturkatastrofer.

Vidare bidrar Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/56/EG av den 17 juni 2008 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på havsmiljöpolitikens område (EU:s havsmiljödirektiv) till åtgärds mål 2 att återställa marina och kustnära ekosystem och åtgärds mål 8 att minimera havsförsurningens inverkan på den biologiska mångfalden. Havsmiljödirektivet omfattar förvaltning av kustvatten och hav, och fastställer en ram inom vilken medlemsstaterna ska vidta åtgärder för att uppnå eller upprätthålla god miljöstatus i den marina miljön.

En viktig utgångspunkt för det nationella arbetet för att bekämpa invasiva främmande arter är Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1143/2014 av den 22 oktober 2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter (EU-förordningen om invasiva främmande arter), som trädde i kraft den 1 januari 2015. Förordningen syftar till att förebygga introduktion och begränsa spridning av invasiva främmande arter inom EU. Regelverket omfattar ett antal arter som har bedömts vara av unionsbetydelse, och för dessa gäller gemensamma bestämmelser och förbud inom hela unionen. Genom förordningen finns en systematisk samverkan mellan medlemsstaterna i EU. Detta bidrar till åtgärds mål 6 om invasiva främmande arter.

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 av den 21 oktober 2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden (EU:s växtskyddsmedelförordning) syftar till att säkerställa en hög skyddsnivå för både människors och djurs hälsa och för miljön, samt att förbättra den inre marknads funktionssätt genom att harmonisera reglerna för utsläppande på marknaden av växtskyddsmedel och samtidigt förbättra jordbruksproduktionen. Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/128/EG om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder för att uppnå en hållbar användning av bekämpningsmedel syftar till att minska de risker och konsekvenser som användningen av bekämpningsmedel innebär för människors hälsa och miljön samt att främja användning av integrerat växtskydd och andra alternativa metoder eller tekniker såsom ickekemiska alternativ till bekämpningsmedel. Direktivet genomförs bland annat genom en nationell handlingsplan som uppdateras vart femte år och som innehåller ett övergripande mål samt fyra delmål med åtgärder och indikatorer. Genomförandet av dessa EU-rättsakter bidrar dels till åtgärds mål 7 att minska föroreningar, dels till åtgärds mål 10 att säkerställa att områden som är föremål för jordbruk och skogsbruk förvaltas på ett hållbart sätt.

Enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG av den 19 november 2008 om avfall och om upphävande av vissa direktiv (EU:s avfallsdirektiv) ska varje medlemsstat minska sitt livsmedelsavfall med 10 procent inom bearbetning och tillverkning av livsmedel och 30 procent per capita inom detaljhandel och i hushållsledet. Minskningen ska utgå från ett referensår som styrs av direktivet, där ett genomsnitt av åren 2021–2023 är standard, men medlemsstaterna kan välja ett tidigare år om de meddelar det senast i april 2027. Direktivet innehåller dessutom vissa minimiåtgärder som medlemsstaten måste vidta. Reglerna ska träda i kraft den 17 juni 2027. Regeringen har gett berörda myndigheter i uppdrag att föreslå hur EU-kraven bör genomföras (KN2025/02264).

Enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/848 av den 30 maj 2018 om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter, ska det ekologiska jordbruket bland annat bidra till att bevara den biologiska mångfalden och skydda markens bördighet. Principerna för ekologisk produktion omfattar bland annat att begränsa användningen av externa insatsmedel. Dessutom ingår att upprätthålla och förbättra kvaliteten på jord, vatten och luft samt djurskydd och växtskydd och balansen dem emellan. Den ekologiska produktionen bidrar därmed bland annat till åtgärds mål 7 att

minska föroreningar och till åtgärds mål 10 att säkerställa att områden som är föremål för jordbruk och skogsbruk förvaltas på ett hållbart sätt.

Det finns också EU-lagstiftning som har bäring på åtgärds mål 13 om rättvis fördelning av nyttan vid användning av genetiska resurser, Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 511/2014 av den 16 april 2014 om åtgärder för användarnas efterlevnad i Nagoyaprotokollet om tillträde till och rimlig och rättvis fördelning av vinster från utnyttjande av genetiska resurser i unionen (EU:s ABS-förordning) och förordningen (2011/474) om förenklat tillträde till växtgenetiska resurser. Det finns också EU-lagstiftning som har bäring på åtgärds mål 17 om biosäkerhet, Cartagena-protokollet införlivades i EU:s lagstiftning år 2003 genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1946/2003 av den 15 juli 2003 om gränsöverskridande förflyttning av genetiskt modifierade organismer. Genomförande säkerställs också genom andra EU-lagar inklusive direktiv 2001/18/EG om avsiktlig utsättning av GMO samt regleringar för spårbarhet och märkning av GMO och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1829/2003 av den 22 september 2003 om genetiskt modifierade livsmedel och foder.

Våren 2020 presenterade EU-kommissionen, som en del av den europeiska gröna given, EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030 – Ge naturen större plats i våra liv (COM/2020/380 final).

EU-kommissionen antog i juni 2025 EU:s strategi för vattenresiliens. Strategin stakar ut en väg för att öka Europas motståndskraft och är förankrad i den vision för 2050 om ett vattenresilient EU som tillhandhåller vattensäkerhet för alla. Strategin syftar till att stödja medlemsstater i en mer effektiv vattenförvaltning genom genomförandet av befintlig vattenlagstiftning. Strategin har tre övergripande mål varav ett är att återställa och skydda vattnets kretslopp. Detta bidrar främst till åtgärds mål 11. EU-kommissionen har även antagit ett meddelande om den europeiska världshavspakten (havspakten), vilken inkluderar en integrerad strategi för havets hälsa och hållbarhet.

I oktober 2020 presenterade EU-kommissionen en Kemikaliestrategi för hållbarhet – På väg mot en giftfri miljö. Strategins mål är en giftfri miljö där kemikalier produceras och används på ett sätt som maximerar deras bidrag till samhället, även för att klara den gröna och digitala omställningen,

samtidigt som man undviker skador på vår planet och på nuvarande och kommande generationer. Farliga kemikalier och deras komplexa interaktion med andra miljöstressorer kan ha långsiktiga och storskaliga miljöeffekter på land- och havsmiljön. De kan bidra till att minska ekosystemens motståndskraft, vilket leder till snabba minskningar av djurpopulationerna och i slutändan till utrotning. Kommissionen kommer därför bland annat att adressera miljötoxicitet, persistens, mobilitet och bioackumulering samt skärpa kraven i hela lagstiftningen för att säkerställa att den information om ämnen som görs tillgänglig för myndigheterna möjliggör omfattande miljöriskbedömningar. Strategin bidrar till åtgärds mål 7 att minska föroreningar.

EU-kommissionen presenterade i februari 2021 EU:s strategi för klimatanpassning COM (2021) 82 som innehåller ett antal målsättningar för medlemsländernas klimatanpassningsarbete. Strategin lyfter särskilt fram behovet av att stärka arbetet med naturbaserade lösningar inom EU som ett sätt att genom klimatanpassningsarbetet också bidra till biologisk mångfald och ett flertal andra prioriteringar i den gröna given. Vidare pekar den på ett behov av ökad kunskap om klimatförändringens påverkan på ekosystem.

2.3 Grundläggande rättigheter och främjandet av deltagandet i de demokratiska processerna

Regeringens inriktning: Genom de svenska regelverk som ska säkerställa jämställdhet, utbildning för alla, rätt till information och deltagande i miljöbeslut läggs en grund för att nå flera åtgärds mål inom Kunming–Montreal-ramverket där deltagande och rättigheter lyfts fram även om inte biologisk mångfald nämns specifikt.

I Kunming–Montreal-ramverket betonas vikten av en inkluderande förvaltning där deltagande säkras för de som berörs av besluten och ett flertal åtgärds mål har sådana element i sin formulering. Sverige har en lång demokratisk tradition och det finns grundläggande bestämmelser kring beslutsfattande och inkludering. Sveriges grundlagar och vårt demokratiska styrelseskick är en generell grundförutsättning för det nationella genomförandet av alla ramverkets åtgärds mål. Regeringsformen, den grundlag som bland annat beskriver hur landet ska styras, slår fast att det allmänna ska främja en hållbar utveckling som leder till en god miljö för nuvarande och kommande generationer (1 kap. 2 § tredje stycket regeringsformen). Medborgarnas grundläggande fri- och rättigheter, såsom

yttrandefrihet, slås fast i 2 kap. regeringsformen. Även offentlighetsprincipen spelar en avgörande roll för inkludering och delaktighet. Den garanterar allmänhetens insyn genom tillgång till offentliga handlingar samt meddelarfrihet för tjänstemän. Den svenska förvaltningen är i grunden väl rustad för att ta sig an utmaningen att stoppa och vända förlusten av biologisk mångfald.

Miljöbalken trädde i kraft den 1 januari 1999. Syftet med miljöbalken är att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer kan leva i en hälsosam och god miljö. Hänsynshierarkin omfattas av den svenska miljöbalken främst genom de allmänna hänsynsreglerna i 2 kapitlet. Hänsynshierarkin är en stegvis process som innefattar att undvika påverkan på naturvärden, minimera påverkan som inte kan undvikas, restaurera skadade miljöer och slutligen kompensera kvarstående påverkan genom att skapa eller skydda naturvärden på annan plats. Plan- och bygglagen (2010: 900), PBL, hanterar miljöintressen genom flera bestämmelser.

Kommunerna måste vid planläggning och lovgivning ta hänsyn till allmänna intressen, vilket bland annat inkluderar natur- och kulturvärden, god hushållning med mark, vatten, energi och råvaror, miljökvalitetsnormer enligt miljöbalken och en från social synpunkt god livsmiljö och långsiktigt hållbar utveckling. Detta har relevans för åtgärds mål 1 i Kunming–Montreal-ramverket. PBL är en avvägningslag: miljöintressen vägs mot andra allmänna och enskilda intressen. Beslut ska vara proportionerliga och främja långsiktigt hållbara lösningar. Sverige arbetar även med en ekosystembaserad havsplanering. Nationella havsplaner tas fram för olika havsområden.

Sverige har ett omfattande regelverk och en ambitiös politik som främjar jämställdhet och förbjuder diskriminering. Lagstiftningen säkerställer rätten till utbildning för alla samt rätt till information och deltagande i miljörelaterade beslutsprocesser. Även klagorätt för enskilda berörda och miljöorganisationer följer av miljöbalken och Århuskonventionen. Dessa rättigheter är centrala för att skapa inkluderande och rättvisa samhällsstrukturer. Regeringen bedömer att det arbete som bedrivs inom dessa områden har direkt betydelse för flera åtgärds mål särskilt de som betonar deltagande, rättigheter och jämlikhet, i linje med konventionens ambition att integrera jämställdhetsperspektivet i genomförande av ramverkets åtgärds mål. Arbeta med att främja utbildning och medvetenhet i

miljöfrågor pågår både inom skolväsendet och i andra sammanhang. Hos myndigheter och enskilda organ finns omfattande information och det pågår ett kontinuerligt arbete med att informera om miljöfrågor.

Det finns i Sverige en mängd högkvalitativ forskning på miljöområdet. Förutom på universitet och högskolor bedrivs forskning på institut och i privata sektorn. Statliga finansiärer såsom Formas har särskilda medel avsatt för miljöforskning. Svensk forskning på biodiversitetsområdet bidrar till kunskapsutvecklingen nationellt, inom EU och globalt.

3. Skydd och bevarande av natur och arter

Regeringens inriktning: Sverige bidrar till att nå de politiska åtagandena inom Kunming–Montreal-ramverket inom konventionen om biologisk mångfald (CBD) och EU:s strategi för biologisk mångfald som innebär mål att minst 30 procent av land- och inlandsvattenområden ska skyddas, varav minst en tredjedel strikt skyddade, till 2030. För EU:s strategi för biologisk mångfald betonade EU:s medlemsstater i rådslutsatserna att detta är ett mål som ska uppnås gemensamt av medlemsländerna där varje medlemsland deltar i den gemensamma insatsen samtidigt som hänsyn tas till nationella förhållanden.

Genomförandet ska ske genom att fortsätta arbetet med formellt skydd av värdefulla områden och utveckling av arbetet med s.k. andra effektiva områdesbaserade bevarandeåtgärder (Other Effective Area-Based Conservation Measures OECA).

3.1 Skälen för regeringens inriktning

I Sverige genomförs skydd och bevarande av natur och arter på en rad olika sätt. Områden kan t.ex. skyddas formellt som naturreservat enligt miljöbalken eller bevaras som frivilliga avsättningar. Frivillighet är en grundläggande utgångspunkt och ett huvudsakligt arbetssätt för myndigheterna vid formellt skydd. Miljöhänsyn vid t.ex. skogsavverkningar har betydelse för bevarande av arter. Hotade arter kan omfattas av särskilda åtgärdsprogram för att bevara arterna.

I Sverige finns många naturreservat och nationalparker som skyddar höga naturvärden och är viktiga platser för friluftsliv. De skyddade områdena är en tillgång för hållbar lokal och regional utveckling, turism och landsbygdsutveckling. Skydd och skötsel av värdefull natur bidrar till att åstadkomma en kontinuerlig, långsiktig och uthållig återhämtning av

biologisk mångfald och motståndskraftig natur. Skydd av naturområden är en viktig komponent i det svenska klimatarbetet, både för att öka upplagringen av kol och för att säkra ekosystemens motståndskraft mot klimatförändringar. I arbetet med att bygga ett klimatanpassat samhälle måste biologisk mångfald och ekosystemtjänster därför tillvaratas genom att skydda och värna naturmiljön.

Ett centralt mål i Kunming–Montreal-ramverket är åtgärds mål 3 som bland annat innebär att minst 30 procent av alla land- och inlandsvattenområden, och av alla kust- och havsområden ska skyddas senast år 2030. När det gäller kust- och havsområden så har riksdagen beslutat i enlighet med regeringens förslag i havsmiljöpropositionen Ett levande hav – ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske (prop. 2023/24:156, bet. 2024/25:MJU5, rskr. 2024/25:32) att Sverige ska utöka och förstärka skyddet av marina områden för att bidra till att nå åtgärds målet. Målet i EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030 är att minst 30 procent av EU:s landyta och 30 procent av havsområdet ska vara rättsligt skyddade, varav minst en tredjedel strikt skyddade, till 2030. Regeringens inriktning är därför att Sverige bidrar till att nå de politiska åtaganden inom Kunming–Montreal-ramverket inom konventionen om biologisk mångfald (CBD) och EU:s strategi för biologisk mångfalds som innebär mål att minst 30 procent av land- och inlandsvattenområden ska skyddas, varav minst en tredjedel strikt skyddade, till 2030. För EU:s strategi för biologisk mångfald betonade EU:s medlemsstater i rådslutsatserna att detta är ett mål som ska uppnås gemensamt av medlemsländerna där varje medlemsland deltar i den gemensamma insatsen samtidigt som hänsyn tas till nationella förhållanden. Arbetet ska bedrivas dels genom att fortsätta arbetet med formellt skydd av värdefulla områden, dels genom utveckling av arbetet med OECEM. Miljömålsberedningen har föreslagit att Sverige ska utveckla arbetet med skydd av natur genom att tillämpa OECEM i större utsträckning.

Regeringens satsningar på skydd av områden

Regeringen satsar 500 miljoner kronor per år under åren 2024–2026 för att öka takten i arbetet med att skydda värdefull natur genom att betala ersättning till fastighetsägare så att naturreservat kan bildas. Därutöver satsade regeringen 40 miljoner kronor 2023 för att skogsägare som frivilligt valde att skydda sin skog snabbare skulle få ersättning. Under mandatperioden har Nämndöskärgårdens nationalpark (prop. 2024/25:142, bet. 2024/25:MJU21, rskr. 2025/25:277) bildats och det har även bildats

många naturreservat. Regeringen har 11 december 2025 beslutat att utse tolv nya skyddsområden för fåglar enligt EU:s fågeldirektiv (KN2023/03559). Syftet med de nya områdena är att utöka och förstärka Sveriges andel i Natura 2000-nätverket med 175 000 hektar. Beslutet är ett steg i genomförandet av havsmiljöpropositionen. Regeringen beräknar i budgetpropositionen för 2026 att satsa 100 miljoner kronor per år fr.o.m. 2027 för genomförande av kommande förslag om ersättning vid rådhetsinskränkningar till följd av fridlysningsbestämmelser som skyddar vissa värdefulla arter.

Formellt skyddad natur i Sverige

Av Sveriges totala areal var 15,3 procent formellt skyddad den 31 december 2024 (SCB MI 41 Rapport 2025:01). Som formellt skydd räknas nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden, biotopskyddsområden, nationalstadsparken och Natura 2000-områden, vilka är skyddade enligt miljöbalken. Detta gäller land- havs- och sötvattensmiljöer. Till formellt skydd räknas även tidsbestämda avtal enligt jordabalken; naturvårdsavtal och Naturvårdsverkets överenskommelse med Fortifikationsverket. Miljömålsberedningen bedömer att cirka 9 procent var strikt skyddat 2022 och resterande, cirka 6,5 procent, utgjorde annan skyddsform än strikt skydd (SOU 2025:21). Det samlade arbetet med att formellt skydda natur i Sverige är ett viktigt bidrag till åtgärdsplan 3 i Kunming–Montreal-ramverket om att skydda minst 30 procent av alla land- och inlandsvattenområden, och av alla kust- och havsområden.

Rapportering av skyddad natur

Naturvårdsverket rapporterar arealer skyddad natur i Sverige årligen till Europeiska Miljöbyrån (EEA), som ett led i Sveriges internationella rapportering inom ramen för CBD. Uppgifterna används för uppföljning av konventionen. Naturvårdsverket rapporterade till EEA i maj 2025 att 15,3 procent av Sveriges landyta består av formellt skyddade områden och OECM i form av frivilliga avsättningar. Naturvårdsverket rapporterade ytterligare knappt 154 000 hektar i 700 nya områden varav 200 var frivilliga avsättningar, jämfört med föregående års rapportering, vilket var en ökning av arealen med 1,7 procentenheter. Jämfört med 2020 har den rapporterade arealen ökat med 60 procent (Rapportering till EEA av skydd och OECM, NatDa, NV-00660-25).

Utveckling av arbetet med s.k. OECM

Naturvårdsverkets rapportering av skyddad natur har utvecklats som en följd

av tidigare regeringsuppdrag att jämföra och redovisa den internationella rapporteringen av skyddad natur i Sverige (Uppdrag att jämföra, redovisa och föreslå förändringar i den internationella rapporteringen av skyddad natur. Redovisning av regeringsuppdrag. NV-01318-21). Regeringen bedömer att Naturvårdsverket kan utveckla rapporteringen ytterligare med OECM, bl.a. med obrutna fjäll, skogliga impediment, frivilliga avsättningar i skogsbruket, inomstatliga överenskommelser med myndigheter och andra statliga aktörer samt undersöka möjligheterna att inkludera ängs- och betesmarker med särskilda värden som har miljöersättning. Statens fastighetsverk som är den största markägaren i området med obrutna fjäll, har ett ansvar att förvalta sina marker så att områdenas värden, bl.a. naturvärden, bevaras. Med ett fortsatt arbete med att utveckla rapporteringen med områden som uppfyller kriterierna för OECM tas steg mot att nå målet i Kunming–Montreal-ramverket och EU:s strategi för biologisk mångfald om minst 30 procent skyddade områden och öka jämförbarheten med andra medlemsländer.

Skydd av arter

Arbetet att skydda arter bidrar till åtgärds mål 4 i Kunming–Montreal-ramverket om att hejda utrotningen av hotade arter. Artskyddsförordningen (2007:845) och dess fridlysningsbestämmelser är av central betydelse för att bevara hotade växt- och djurarter. De är också en viktig del i arbetet för att nå miljö kvalitetsmålen och för att bevara den biologiska mångfalden. Sveriges regler om fridlysning utgör till stor del ett genomförande av EU:s bestämmelser om artskydd i art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet. Utöver de fridlysningsbestämmelser som genomför EU:s artskydd finns fridlysningsbestämmelser som skyddar arter grundat på nationella bedömningar. Regeringen har remitterat förslag på ändringar i reglerna om den nationella fridlysningen så att förbuden inte i onödan försvårar för verksamheter och åtgärder samtidigt som den nationella fridlysningen anpassas utifrån arternas skyddsbehov (KN2025/01529). Naturvårdsverket har också i uppdrag att se över vilka arter som bör vara nationellt fridlysta (KN2025/01532). Uppdraget har delredovisats (KN2025/02172). De kriterier som Naturvårdsverket enligt uppdraget har utgått ifrån i delredovisningen baserar sig bl.a. på rödlistans hotkategorier. Regeringen har remitterat Naturvårdsverkets delredovisning om förslag till nationellt fridlysta arter (KN2026/00195). Utöver artskyddsregelverket finns även ett riktat åtgärdsarbete för särskilt hotade arter i form av åtgärdsprogram för hotade arter.

4. Bevara skogens naturvärden

Regeringens inriktning: Skyddsvärda skogar ska bevaras genom formellt skydd, skogsägarnas frivilliga avsättningar och miljöhänsyn vid avverkning. Kunskap om områden med höga naturvärden och förekomst av kulturmiljöer är ett viktigt underlag inom svenskt miljö- och naturvårdsarbete. För att värna artrika miljöer i övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark har bl.a. både Skogsstyrelsen i redovisning av regeringsuppdrag och Miljömålsberedningen föreslagit att återbesogningsplikten i dessa övergångszoner bör avskaffas. Förslagen bereds inom Regeringskansliet.

4.1 Skälen för regeringens inriktning

Att långsiktigt bevara ur- och naturskogar bidrar till åtgärds målen i Kunming–Montreal-ramverket, särskilt åtgärds mål 3 om skydd, åtgärds mål 10 om en hållbar förvaltning av skog och åtgärds mål 11 om bevarandet av skogens ekosystemtjänster. Enligt EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030 är urskog och naturskog utifrån flera aspekter de rikaste skogsekosystemen och de ekosystem som kommer vara avgörande att definiera, kartlägga och strikt skydda. De har betydande kollager och är av avgörande betydelse för den biologiska mångfalden och tillhandahållandet av flera ekosystemtjänster. De utgör livsmiljö för många av EU:s hotade arter. I EU i dag är dessa skogsområden sällsynta, ofta små och fragmenterade. Målet i EU:s strategi för biologisk mångfald är att definiera, kartlägga, övervaka och strikt skydda alla EU:s återstående urskogar och naturskogar inom unionen.

Skydd och bevarande av skogens livsmiljöer och arter

Kunskap om områden med höga naturvärden och förekomst av kulturmiljöer är ett viktigt underlag inom svenskt miljö- och naturvårdsarbete. Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket har i uppdrag att utveckla digitala geografiska kunskapsunderlag om natur- och kulturmiljövärden i skog som komplement till fältinventeringar (N2022/01391). Uppdraget ska genomföras i samverkan med Riksantikvarieämbetet, länsstyrelserna, och i dialog med representanter för markägare och andra berörda aktörer och ska slutredovisas gemensamt senast den 30 juni 2027. Regeringen har en tydlig ambition att skyddsvärda skogar ska bevaras genom formellt skydd, skogsägarnas frivilliga avsättningar och miljöhänsyn vid avverkning. Regeringen ser, i linje med

förvaltare, markägare, aktiva och engagerade mark- och skogsägare som avgörande för att stärka ekosystemen i skog och mark, värna natur- och kulturvärden, bidra till förutsättningar för friluftslivet och för att ta tillvara skogens avgörande roll i klimatarbetet, bl.a. som kolsänka och förnybar råvara. Staten har som en stor skogsägare en viktig roll i bevarandet av skyddsvärda skogar.

Statistiska centralbyrån (SCB) redovisar årligen statistik över formellt skyddad skogsmark, frivilliga avsättningar, hänsynsytor samt improduktiv skogsmark. För 2024 var 27,1 procent av skogsmarken undantagen från skogsbruk för virkesproduktion, vilket gynnar både växt- och djurliv. Med anledning av metodmässiga och juridiska skillnader mellan de olika formerna av undantagen ska dock en aggregering av siffrorna göras med försiktighet (Formellt skyddad skogsmark, frivilliga avsättningar, hänsynsytor samt improduktiv skogsmark 2024. SCB MI 41 Rapport 2025:02).

Skyddsvärda skogar avverkas fortfarande, vilket försämrar den ekologiska funktionaliteten och leder till en förlust av viktiga livsmiljöer för hotade arter. Många svenska arter har försvunnit från enskilda län. Flera av de mest hotade arterna finns fortfarande kvar men ofta i små populationer som är känsliga för störning. För arter knutna till lång skoglig kontinuitet och arter som behöver livsmiljöer som idag är ovanliga i skogslandskapet är situationen allvarlig. Många arter är i behov av kraftfulla åtgärder för att bevara och utveckla deras livsmiljöer. På så sätt bidrar skyddet av skyddsvärda skogar även till åtgärds mål 4 om återhämtning och bevarande av arter, särskilt hotade arter.

Länsstyrelserna, Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket arbetar löpande med skydd av skog, huvudsakligen som naturreservat och biotopskydd. För 2026 avsätter regeringen sammanlagt mer än 1,7 miljarder kronor på anslag 1:14 utgiftsområde 20 och anslag 1:2 utgiftsområde 23 för det huvudsakliga syftet att ge skyddsvärda skogar ett långsiktigt formellt skydd.

Regeringen vill att markägare som har höga naturvärden på sin fastighet ska kunna få ersättningsmark när det bildas naturreservat. Naturvårdsverket och länsstyrelserna arbetar med att genomföra ett ersättningsmarkspaket som kommer att innebära att ytterligare arealer biologiskt värdefulla skogar får ett formellt skydd. För att göra detta möjligt har Naturvårdsverket, på uppdrag

av regeringen, fått cirka 21 500 hektar produktiv skog från det statligt ägda bolaget Sveaskog att använda som ersättningsmark.

Övergångszoner mellan livsmiljöer

Övergångszoner mellan olika miljöer är värdefulla miljöer för biologisk mångfald. En variationsrik miljö är viktig för att en mångfald av växter, djur och svampar ska kunna etablera sig. Enligt skogsvårdslagen ska ny skog anläggas på produktiv skogsmark, bl.a. efter avverkning eller skada på skogen. Om kravet tas bort i övergångszonen mellan jordbruksmark och skog kan den regellättnaden underlätta för den markägare som vill utveckla bl.a. biologiskt värdefulla bryn och främja ekosystemtjänster som kan utvecklas i övergångszonerna. Detta kan bland annat begränsa viltskador och reducera stormskador samtidigt som virkesproduktionen dock påverkas negativt. Både Skogsstyrelsen och bl.a. Miljömålsberedningen har lämnat förslag på att återbeskogningsplikten på skogsmark närmast jordbruksmark ska avskaffas. Förslagen bereds inom Regeringskansliet.

Internationellt unika fjällnaturskogar får ett skydd

Den fjällnära skogens gröna bälte som finns längs hela fjällkedjan är unikt i ett europeiskt perspektiv. Den fjällnära skogen är ett viktigt kärn- och spridningsområde för arter till det i övrigt mer påverkade skogslandskapet i norra Sverige. En stor del av den fjällnära skogen är redan formellt skyddad eller frivilligt avsatt. Naturvårdsverket genomför viktiga insatser för att skydda värdefulla fjällskogsområden på statlig mark tillsammans med bl.a. det statligt ägda bolaget Sveaskog och Statens fastighetsverk, och har fått i uppdrag att arbeta för att sammanlagt ca 140 000 hektar skyddsvärda fjällnaturskogar får ett formellt skydd.

Frivilliga avsättningar är viktiga för den biologiska mångfalden

Även frivilliga avsättningar är betydelsefulla. Arealen frivilliga avsättningar 2024 var 1 411 000 hektar produktiv skogsmark, vilket är en ökning med drygt 70 000 hektar jämfört med 2023. Ökningen av frivilligt avsatta områden har skett både för enskilda och övriga markägare. Det finns dock behov av ökad kunskap om deras geografiska läge, varaktighet och kvalitet, bl.a. för den internationella rapporteringen. Den hänsyn som skogsägarna visar vid brukandet av skogen är även den en viktig del för att bevara naturvärden. Det finns även ett ökat intresse för hyggesfritt skogsbruk som kan komma att bidra till variation i skogsekosystemen och till att bevara

natur- och kulturvärden i skogen. Ett långsiktigt hållbart skogsbruk som bevarar den biologiska mångfalden, Skogsstyrelsens arbete med rådgivning och tillsyn för lagefterlevnad bidrar också till en förbättrad måluppfyllelse av miljökvalitetsmålet Levande skogar.

Arbetet med skydd av skog bidrar till att skogar med höga naturvärden bevaras långsiktigt. Regeringen bedömer att arbetet med skydd av värdefull skog sammantaget inte kommer att negativt påverka samiska rättigheter och inflytande i markanvändningsfrågor.

5. Havsmiljöpropositionen: Ett levande hav – ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske

Regeringens inriktning: Havsmiljöpolitiken har en ny inriktning genom att havsmiljöpropositionen (prop. 2023/24:156) för ett ökat skydd av marina områden, minskad övergödning och ett hållbart fiske genomförs. Ekosystemansatsens tillämpning förstärks så att havsmiljöförvaltningen integreras starkare och tydligare med andra sektors förvaltning.

5.1 Skälen för regeringens inriktning

Ett levande hav med biologisk mångfald och välbehållna livsmiljöer är en förutsättning för att havet ska kunna leverera ekosystemtjänster så som livsmedel, rekreation och klimatnytta. Havets förmåga att producera dessa samhällsviktiga ekosystemtjänster är idag begränsad av att miljötillståndet i havet är långt ifrån tillfredsställande. Effekterna av klimatförändringarna är ytterligare en påverkansfaktor som ställer ökade krav på åtgärdsarbetet inom vatten- kust- och havsmiljöförvaltningen.

Riksdagen beslutade 2024 om havsmiljöpropositionen Ett levande hav – ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske (prop. 2023/24:156, bet. 2024/25:MJU5, rskr. 2024/25:32) och godkände därmed regeringens förslag till inriktning för havsmiljöpolitiken.

Utökat marint områdesskydd och ökat skydd för sjöar och vattendrag

Det pågår ett arbete med att utöka och förstärka skyddet av akvatiska miljöer för att bidra till att nå åtgärds mål 3 i Kunming–Montreal-ramverket om att säkerställa och möjliggöra att minst 30 procent av alla inlandsvattenområden och av alla kust- och havsområden senast år 2030 effektivt bevaras och förvaltas. Detta bidrar även till åtgärds mål 11 om att återställa, upprätthålla och öka naturens bidrag till människan.

Havs- och vattenmyndigheten uppskattar att Sverige 2024 skyddar knappt 15 procent av havet och 27 procent av inlandsvatten. Redovisningen visar att skyddet av Sveriges vattenmiljöer har ökat i geografisk omfattning vilket ger bättre förutsättningar för att säkerställa ett representativt, sammanhängande och funktionellt nätverk av skyddade områden. Havs- och vattenmyndigheten uppmärksammar att strikt skydd för akvatiska miljöer ännu inte har pekats ut (KN2025/01918), men har tidigare uppskattat att vissa befintliga skyddade områden med fiskereglering skulle kunna kategoriseras som strikt skyddade, vilka sammantaget omfattar ca. 8 procent i Västerhavet och 0,8 procent i Egentliga Östersjön.

Riksdagen har beslutat i enlighet med regeringens förslag i havsmiljöpropositionen att Sverige ska utöka och förstärka skyddet av marina områden för att bidra till att nå den internationella målsättningen om 30 procent skyddade marina områden, varav en tredjedel strikt skyddade, motsvarande 10 procent, till 2030 som antagits inom EU:s strategi för biologisk mångfald, de regionala havskommissionerna Helcom och Oskar, samt Kunming–Montreal-ramverket. Detta bidrar till åtgärds mål 3 om skydd samt åtgärds mål 11 om att återställa, upprätthålla och öka naturens bidrag till människan.

Regeringen har efter riksdagens godkännande bildat Nämdöskärgårdens nationalpark (prop. 2024/25:142, bet. 2024/25:MJU21, rskr. 2025/25:277), vilket är Sveriges första marina nationalpark i Östersjön. Nationalparken innebär ett utökat och förstärkt skydd av den marina miljön och den biologiska mångfalden i området.

Ett nätverk av marina skyddade områden stärker ekosystemens motståndskraft, bevarar biologisk mångfald och säkerställer långsiktiga ekosystemtjänster. Sverige har ett nationellt ramverk för marint områdesskydd som syftar till att stötta utvecklingen av ett mer ekologiskt representativt, sammanhängande och funktionellt nätverk av effektivt förvaltade marina skyddade områden. Det möjliggör också en utvärdering av detta nätverk. Ramverket bygger på en adaptiv förvaltning och utvecklas allt eftersom tillämpning sker.

Ett löpande arbete med att bl.a. införa fiskeregleringar i skyddade områden sker i syfte att uppnå deras bevarandemål. Havs- och vattenmyndigheten

bedömer att de flesta marina skyddade områdena i dag omfattas av ett funktionellt skydd vad avser reglering av fiske.

Havs- och vattenmyndigheten arbetar med att uppdatera myndighetens handlingsplan för marint områdesskydd för att skapa förutsättningar för ett utökat, förstärkt och ändamålsenligt skydd av marina områden i Sverige. Detta inkluderar förslag till kostnadseffektiva styrmedel/åtgärder, en förbättrad uppföljning av arbetets resultat samt bedömning av hur resultatet förhåller sig till regeringens målsättningar. Myndigheten utreder även vilka områdesbaserade bevarandeåtgärder som kan utgöra OECM samt utveckla och föreslå en process för hur ett marint område kan erkännas som OECM och bidra till EU:s och internationella målsättningar om 30 procent skyddade marina områden till 2030 (Havs- och vattenmyndighetens regleringsbrev 2025).

Sjöar och vattendrag ingår i huvuddelen av alla svenska naturreservat och vattenmiljöerna är av stor betydelse för både terrestra och akvatiska miljöer och deras biologiska mångfald. År 2024 var mer än en miljon hektar eller en fjärdedel av Sveriges inlandsvatten skyddade områden, där den största andelen är Natura 2000-områden. Under perioden 2014–2024 bildades 230 naturreservat med ett utpekat syfte att skydda värden i sjöar och vattendrag.

Förbättrade och tillgängliggjorda geografiska kunskapsunderlag ska trygga att det finns goda underlag för genomförande av skyddsmålen och för annan samhällsplanering. För att på ett ändamålsenligt sätt kunna förbättra och förstärka skyddet av limniska miljöer behövs bättre kunskapsunderlag om limniska naturvärden. Genom Havs- och vattenmyndighetens Nationell strategi för skydd av sjö- och vattendragsmiljöer med höga natur- och kulturvärden har myndigheten gjort en ambitionshöjning i arbetet med skydd av sjö- och vattendragsmiljöer med höga natur- och kulturvärden vilket krävs för att nationella och internationella mål och åtaganden ska kunna uppnås. Strategin syftar också till att ta fram och uppdatera gemensamma kunskapsunderlag (Havs- och vattenmyndigheten Rapport 2021:21).

Övergödningen ska begränsas

Övergödning har stor påverkan på biologisk mångfald och en rad åtgärder görs för att övergödningen ska begränsas, inte minst i Östersjön. Regeringen beslutade även år 2024 om ett etappmål mot övergödning som stärker genomförandet av en rad miljökvalitetsmål. Etappmålet innebär minskad

övergödning genom en resurseffektiv användning av stallgödsel samt uppföljning per sektor av tillförsel av kväve och fosfor till miljön. Arbetet mot övergödning bidrar samlat till flera av målen i Kunming–Montreal-ramverket, särskilt åtgärds mål 7 vad gäller att minska tillförsel av näringsämnen, åtgärds mål 8 att minimera havsförsurningens inverkan på den biologiska mångfalden samt åtgärds målen 2, 10 och 11. Genom ökade satsningar på stärkt regional åtgärds samordning inom avrinningsområden vidareutvecklas och stärks effektiviteten och takten i åtgärds arbetet. Havs- och vattenmyndigheten har fått permanent ökade medel för en effektivare vattenförvaltning vilket också kommer bidra till en minskad övergödning. Delåtgärdsprogram tas fram för kust- och avrinningsområden och ett intressentdrivet arbete från källa till hav förstärks genom en rad insatser. Till exempel har regeringen i regleringsbrevet för Havs- och vattenmyndigheten för 2026 beslutat att vidareutveckla åtgärds arbetet inom ramen för en intressentdriven och ekosystembaserad kust- och havsmiljöförvaltning

Ekosystembaserad förvaltning och ett hållbart fiske

Med havsmiljöpropositionen gavs en tydlig inriktning av arbetet med att stärka ekosystemansatsens tillämpning. Detta är en central fråga i arbetet med att förstärka fiskförvaltningen som en del i havsmiljöförvaltningen. Ett arbete i denna riktning bidrar inte minst till åtgärds mål 10. Regeringen har vidtagit en rad åtgärder för att stärka arbetet med hållbart fiske. Till exempel har regeringen beslutat om ändringar i fiskeförordningen som innebär att ett generellt förbud mot bottentrålning, med möjlighet till vissa undantag, införs i marina skyddade områden innanför trålgränsen. Förbudet träder i kraft den 1 juli 2026. Havs- och vattenmyndigheten redovisade den 20 maj 2025 ett uppdrag att ta fram underlag för internationella samråd för att flytta ut trålgränsen för sill och skarpsillstrålare över 24 meter till 12 sjömil i hela Östersjön. Regeringen har även gett Havs- och vattenmyndigheten ett uppdrag att stänga undantagsområden för trålning innanför trålgränsen, med möjlighet till begränsade undantag (Havs- och vattenmyndighetens regleringsbrev 2025).

Regionalt och internationellt samarbete

Sverige bidrar regionalt och internationellt till att höja ambitionsnivån för havsmiljöarbetet, detta sker inte minst genom de regionala havskonventionerna Helcom för Östersjön och Ospar för Nordostatlanten. Gällande sjöfarten är Sverige pådrivande för ett förbud mot utsläpp av tvättvatten från skrubbrar inom sjöfarten. Det är stora volymer vatten som

innehåller både försurande och farliga ämnen som släpps direkt ut i havet. Därför är ett förbud positivt för en förbättrad havsmiljö. Utsläpp från öppna fartygsskrubbar till vatten i svenskt sjöterritorium förbjöds den 1 juli 2025 och utsläpp från övriga skrubbar till vatten ska förbjudas i svenskt territorium från och med den 1 januari 2029. Sverige är drivande med arbetet i Östersjön och i Nordostatlanten för att grannländer gemensamt ska minska eller förbjuda utsläppen från skrubbar till våra havsområden. Som ett led i detta har den regionala havskonventionen Oskar antagit åtgärder vad gäller skrubbervatten. Detta förväntas minska utsläppen av farliga ämnen i svenska vatten och bidrar framför allt till åtgärds mål 7 och 11.

Sverige driver aktivt på i EU för en ekosystembaserad förvaltning från källa till hav. Detta sker inte minst genom att vara pådrivande så att det sker en samordning i genomförandet av EU:s strategi för vattenresiliens (COM(2025) 280 final) och den europeiska havspakten (COM(2025) 281). Sverige är aktivt i FN-förhandlingarna om ett globalt avtal mot plastföroreningar vilket skulle kunna minska mängderna av plast i våra vattenområden och hav. Sverige arbetar för att ratificera FN-avtalet om skydd av biologisk mångfald i havsområden utanför nationell jurisdiktion, det så kallade BBNJ-avtalet. Gällande mineralutvinning från havsbotten i områden utanför nationell jurisdiktion är Sveriges ståndpunkt att detta inte bör tillåtas till dess att tillräckligt bra vetenskaplig kunskap finns för att kunna bedöma konsekvenserna av sådan utvinning.

Inom Arktiska rådet verkar Sverige aktivt för att miljö- och klimatarbetet ska stärkas och för att den biologiska mångfalden i Arktis bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, med hänsyn till traditionell kunskap hos urfolk och lokala samhällen med traditionella livssätt i nära samklang med naturen. Regeringen kommer också stödja arbetet med ett sammanhängande arktiskt nätverk av marina skyddade områden.

6. Fortsatt arbete med att bevara och återställa värdefull natur

Regeringens inriktning: Sveriges arbete med att bevara och återställa värdefull natur och värna dess ekosystemtjänster ska fortsätta bidra till att nå målsättningarna som antagits inom Kunming–Montreal-ramverket och EU:s strategi för biologisk mångfald.

Fortsatt arbete behövs för att bevara och återställa välmående och livskraftiga ekosystem. Enligt EU-förordningen om restaurering av natur ska en nationell plan för naturrestaurering tas fram och rapporteras till EU-kommissionen i september 2027.

6.1 Skälen för regeringens inriktning

Regeringen bedömer att fortsatt arbete behövs för att bevara och återställa välmående och livskraftiga ekosystem. EU:s förordning om restaurering av natur innebär att minst 20 procent av EU:s land-, vatten- och havsområden ska restaureras till 2030 och alla ekosystem som behöver ska restaureras till 2050. Skydd och restaurering av värdefull natur bidrar till att åstadkomma en kontinuerlig, långsiktig och uthållig återhämtning av biologisk mångfald och motståndskraftig natur och bidrar därmed till åtgärds mål 2 om restaurering och åtgärds mål 8 om klimatanpassning. Ekosystemens resiliens är viktig för att kunna motstå klimatförändringarna och bidra till klimatanpassningen. Genom att restaurera skadade ekosystem stärks deras långsiktiga kapacitet att bidra med ekosystemtjänster som har en avgörande betydelse för människors välbefinnande, vilket framför allt bidrar till åtgärds mål 2 om restaurering och åtgärds mål 11 om upprättade ekosystemtjänster.

EU-förordningen om restaurering av natur speglar åtgärds mål 2 om restaurering i Kunming–Montreal-ramverket. Regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2026 flera satsningar på olika anslag för att möta kraven i EU:s förordning om restaurering av natur. Regeringen föreslår att 65 miljoner kronor tillförs 2026 på anslag 1:3 *Åtgärder för värdefull natur* inom utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur för att möta förordningens bindande kunskapskrav och för att planera och genomföra restaureringsåtgärder på lämpliga platser och på ett kostnadseffektivt sätt. För 2027 beräknas anslaget tillföras 80 miljoner kronor och för 2028 beräknas 95 miljoner kronor tillföras. Regeringen föreslår 3 miljoner kronor 2026 som förstärkning av Naturvårdsverkets förvaltningsanslag för att myndigheten ska kunna utföra det nya och utökade arbete som följer av EU:s naturrestaureringsförordning. Riksdagen har beslutat i enlighet med

regeringens förslag i budgetpropositionen för 2026 (bet. 2025/26:MJU1, rskr. 2025/26:128). Under perioden 2027–2030 planerar regeringen fortsätta satsningen med en aviserad nivå på 3 miljoner kronor årligen t.o.m. 2030. Regeringen föreslår även 100 miljoner kronor per år 2027–2030 för akvatisk restaurering. Regeringen föreslår också att satsa ytterligare 6,5 miljoner kronor på miljöövervakning i landmiljöer och 7,5 miljoner kronor i vattenmiljöer 2026. Under 2027 beräknar regeringen att satsningen ökar till 12,5 miljoner kronor för miljöövervakning i landmiljöer samt 12,5 miljoner kronor i vattenmiljöer. Riksdagen har beslutat i enlighet med regeringens förslag i budgetpropositionen för 2026.

Restaurering av ängs- och betesmarker prioriteras. Hävdade naturbetesmarker och slåtterängar är bland de artrikaste i landet men arealen har minskat kraftigt sedan början av 1900-talet. Brist på hävd i form av slåtter och bete samt brist på småbiotoper är angelägna problem att lösa. Riksdagen biföll regeringens förslag att förstärka anslag 1:3 *Åtgärder för värdefull natur* inom utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur med 30 miljoner kronor för 2025 för restaurering av betesmarker och slåtterängar. Förstärkningen bidrar till att öka arealen betesmark och att bevara det biologiska kulturarvet. Under perioden 2026–2027 fortsätter satsningen med 40 respektive 50 miljoner kronor. Stöd inom ramen för Sveriges strategiska plan för genomförande av jordbrukspolitiken under perioden 2023–2027 bidrar till att upprätthålla kontinuerlig hävd av ängs- och betesmarker. Med hjälp av stöd från jordbrukspolitiken har arealen ängs- och betesmarker kunnat bibehållas och inte minskat under de senaste 15 åren.

Till följd av kraven i EU:s förordning om restaurering av natur om att upprätta en nationell restaureringsplan har regeringen gett Naturvårdsverket i uppdrag att tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten, Skogsstyrelsen, Jordbruksverket och Boverket ta fram ett förslag till en sådan plan. Naturvårdsverket ska redovisa uppdraget till Regeringskansliet den 27 februari 2026. Därefter behöver underlaget beredas av regeringen innan ett utkast till plan kan lämnas till kommissionen senast september 2026. Planen ska vara färdigställd senast ett år därefter.

Regeringen har gjort omfattande satsningar på akvatisk restaurering i marin och limnisk miljö och lämnat ett uppdrag till Havs- och vattenmyndigheten att stärka arbetet med restaurering och naturbaserade lösningar i marina och

limniska miljöer i syfte att upprätthålla och återskapa livsmiljöer, stärka fiskbestånd och bidra till biologisk mångfald.

7. Våtmarker ger biologisk mångfald och klimatnytta

Regeringens inriktning: Restaurering och återskapande av våtmarker genom bland annat återvätning av utdikade organogena marker är ett av regeringens prioriterade områden. Våtmarker med höga naturvärden kan vid behov bevaras genom inrättande av formellt skydd.

7.1 Skälen för regeringens inriktning

Utsläpp av koldioxid från dikade torvjordar är omfattande och bidrar till klimatförändringen. Regeringens insatser för att restaurera och återskapa våtmarker genom bland annat återvätning av utdikade organogena marker för att begränsa avgången av klimatgaser, är av stor vikt för det långsiktiga klimatarbetet men också för biologisk mångfald och bidrar därmed till åtgärds mål 2 genom restaurering samt åtgärds mål 7 och 11. Insatserna bidrar också till klimatanpassning genom att våtmarker kan fungera som buffertområden och minska risken för översvämningar på andra platser och stärka landskapens skydd mot torka och brand och därmed också åtgärds mål 8.

Att restaurera och återskapa våtmarker genom bland annat återvätning av utdikade organogena marker är prioriterat

Restaurering och återskapande av våtmarker genom bland annat återvätning av utdikade organogena marker är ett av regeringens prioriterade områden. Regeringen bedömer att arbetet med att bevara, restaurera och återskapa våtmarker genom bland annat återvätning av utdikade organogena marker kräver långsiktighet och kontinuerlig utveckling, i syfte att uppnå såväl klimatmål som mål för bevarande av biologisk mångfald. Regeringen genomför därför en ambitiös och långsiktig ekonomisk satsning på att restaurera och återskapa våtmarker genom bl.a. återvätning av utdikade organogena marker för att gynna klimatet, samhällets klimatanpassning och den biologiska mångfalden.

Riksdagen beslutade i budgetpropositionen för 2023 om en permanent satsning på återvätning av våtmarker på 200 miljoner kronor årligen. Riksdagen beslutade i budgetpropositionen för 2024 ytterligare en satsning på återvätning av våtmarker som omfattade 155 miljoner kronor för 2024,

235 miljoner kronor för 2025 och 375 miljoner kronor årligen för 2026–2030. Dessutom kanaliseras medel från EU:s gemensamma jordbrukspolitik till skötsel och anläggning av våtmarker i odlingslandskapet. Regeringen har i budgetpropositionen för 2026 föreslagit en satsning på 50 miljoner kronor årligen från 2026 till 2030 för att påskynda länsstyrelsernas arbete med prövning av våtmarksåtgärder, för att åstadkomma en ökad takt i restaurering och återskapande av våtmarker genom bland annat återvätning av utdikade organogena marker. Riksdagen har beslutat i enlighet med regeringens förslag (bet. 2025/26:MJU1, rskr. 2025/26:128).

I budgetpropositionen för 2026 föreslås en ny satsning på återvätning av nedlagd jordbruksmark med fokus på att minska utsläppen av koldioxid och bidra till Sveriges åtagande inom markanvändningssektorn även kallas LULUCF-sektorn (Land Use, Land Use Change and Forestry). Satsningen omfattar 50 miljoner kronor för 2026 och beräknas öka till 100 miljoner kronor 2027 och 150 miljoner kronor 2028. Satsningen kompletterar dagens stöd till återvätning vilket betyder att fler markägare kommer att omfattas av stöden och satsningens omfattning ökar. Satsningen ger ett bidrag till Sveriges åtaganden om klimat och biologisk mångfald samt kan bidra till klimatanpassning. Betydelsen av återvätningen kommer att öka i takt med de ökade anslagen, uppskalningen av verksamheten och genom att ekosystemen har återställts. Satsningen kommer bidra till Sveriges internationella åtaganden, såsom EU-förordningen om restaurering av natur, och miljökvalitetsmålet Myllrande Våtmarker. I budgetpropositionen för 2026 föreslår regeringen även en satsning till Skogsstyrelsen avseende information och rådgivning till skogsägare om ökat kolupptag samt biologisk mångfald. Anslaget beräknas öka med 20 miljoner kronor år 2026 och beräknas sedan öka med 40 miljoner kronor år 2027. Riksdagen har beslutat i enlighet med regeringens förslag.

Frivilligmarknadens efterfrågan på hållbara klimatkompensationsåtgärder med hög miljöintegritet kan bidra till ytterligare finansiering för att återväta torvmark genom att kommissionen har inrättat en unionsram för certifiering av permanenta kolupptag, kolinlagrande markanvändning och kollagring i produkter (CRCF). EU-kommissionen avser att under 2026 besluta om en delegerad akt som reglerar certifiering av åtgärden återvätning av torvmark. I syfte att öka takten i återvätningen så kan privat finansiering genom certifierade åtgärder komplettera statliga stöd och medfinansiera enskilda projekt.

År 2024 anlades och restaurerades ca 3 540 hektar våtmarker och en mångdubbelt större yta utreds för närvarande för åtgärder. Av denna areal var 2024 ca 1 500 hektar anlagd och hydrologiskt restaurerad våtmark på torvmark vilket är en tydlig ökning från tidigare år. Regeringens ökade satsning på återvätning kommer att leda till större arealer och större effekt kommande år. Restaureringsprojekt tar normalt sett lång tid och löper oftast över flera år. Långsiktighet och kontinuitet i finansieringen är därför avgörande för ett effektivt genomförande. Svårigheten att hantera markavvattningsverksamheter har identifierats som ett stort juridiskt hinder vid restaurering och återvätning av organogen mark. Regeringen gav därför Naturvårdsverket i uppdrag att i dialog med Statens jordbruksverk och Havs- och vattenmyndigheten utreda om det för att underlätta för klimat- och miljöåtgärder, utan att påverka jordbruksmark negativt, finns behov av att ändra reglerna för att ompröva och återkalla tillstånd till markavvattning i 24 kap. miljöbalken, lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet eller andra regler för markavvattning och vattenverksamhet. Uppdraget redovisades i februari 2025 och förslagen bereds för närvarande i Regeringskansliet (KN2025/00565). Förslag på regeländringar har även lämnats av Miljömålsberedningen (SOU 2025:21).

För att underlätta för den som vill restaurera en våtmark har Naturvårdsverket utvecklat sin vägledning riktad till verksamhetsutövare med fokus på återvätning, i syfte att öka effektiviteten i arbetet samtidigt som jordbruksmark och andra allmänna samhällsintressen inte berörs negativt.

Klimateffekterna av torvutvinning och exploatering ska begränsas

Torv används som bränsle (energitorv), samt som jordförbättringsmedel i trädgårdsnäringen och i plantskolor inklusive skogsförökningsmaterial och som stallströ (odlingstorv). Såväl användning som uttag av energitorv har minskat kraftigt samtidigt som produktionen av odlingstorv har ökat. Användning av såväl odlings- som energitorv ger upphov till stora växthusgasutsläpp. Vissa utsläpp uppstår även vid uttaget. Dessa utsläpp redovisas inom LULUCF-sektorn i det land där odlingstorven produceras och omfattas av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/839 av den 19 april 2023 om ändring av förordning (EU) 2018/841 tillämpningsområdet, förenkling av reglerna och efterlevnadskontroll och fastställande av medlemsstaternas mål för 2030 och av förordning (EU)

2018/1999 vad gäller förbättrad övervakning, rapportering, uppföljning av framsteg och översyn, EU:s LULUCF-förordning (2023/839).

Regeringen har tillsatt en särskild utredare som ska utreda ändamålsenliga åtgärder för att begränsa klimateffekterna av odlingstörv (dir. 2025:29). Uppdraget ska redovisas senast den 12 februari 2026. Syftet är att identifiera sådana åtgärder och att ta fram underlag för att kunna införa åtgärder.

Värdefulla våtmarker får ett skydd

Arealen våtmark som är formellt skyddad som nationalpark, naturreservat, naturvårdsområde eller Natura 2000-område ökar för varje år. 1994 antog Naturvårdsverket en s.k. Myrskyddsplan där landets mest skyddsvärda våtmarker pekades ut. Planen reviderades 2016. Under 2024 har 25 naturreservat bildats eller utökats vilka bidrar till skydd av landets mest skyddsvärda våtmarker i planen. Den skyddade arealen av sådana våtmarker ökade med drygt 20 000 hektar vilket medför att 22 procent av landets öppna våtmarker är formellt skyddade. Skyddet av landets våtmarker är ett viktigt steg i det nationella genomförandet av den strategiska planen för Våtmarkskonventionen (även kallad Ramsar-konventionen).

8. Förvalta skyddad natur på ett ändamålsenligt sätt

Regeringens inriktning: Skyddade områden, inklusive andra effektiva områdesbaserade skyddsåtgärder, ska före 2030 ha en ändamålsenlig förvaltning med syfte att bevara och stärka områdenas biologiska mångfald.

8.1 Skälen för regeringens inriktning

Naturreservat och nationalparker skyddar Sveriges mest värdefulla naturområden. De är spridda över hela landet och lockar miljontals besökare. De är viktiga platser för att främja hälsa och möjligheten att uppleva orörd natur. De naturskyddade områdena är en tillgång för hållbar lokal och regional utveckling, turism och landsbygdsutveckling. De är vidare en stor tillgång för rekreation, folkhälsan och integrationen och i pedagogisk verksamhet i bl.a. skolor och förskolor. Skyddad natur har en stor betydelse för hela landet, såväl för närboende, besökare som för näringslivet. Allemansrätten, som gör det möjligt för alla att röra sig fritt i naturen, ska värnas samtidigt som markägarnas intressen beaktas. En fullgod skötsel är även en viktig löpande åtgärd för att skapa legitimitet åt det samlade

naturvårdsarbetet. Det innebär också behov av en långsiktighet i kompetensförsörjningen och skapar sysselsättning i hela Sverige, i synnerhet på landsbygden.

En ändamålsenlig förvaltning av naturen

Riksdagen har beslutat att skyddade områden ska skötas så att natur- och kulturmiljövärdena bibehålls eller ökar och så att områdena i stor utsträckning görs tillgängliga för besökare (prop. 2008/09:214; bet. 2009/10:MJU9; rskr. 2009/10:28). Områdena ska skötas med en hög ambitionsnivå. Skyddade områden ska också förvaltas på ett kostnadseffektivt sätt.

Regeringen verkar därför för att skyddade områden ska ha en ändamålsenlig förvaltning med syfte att bevara och stärka områdets biologiska mångfald före 2030. Regeringen bedömer att fortsatt arbete behövs för att de nationella miljökvalitetsmålen och friluftslivsmålen ska nås så att det svenska natur- och kulturarvet bevaras för framtida generationer och tillgängliggörs för alla, inte minst mot bakgrund av Sveriges internationella och EU-rättsliga åtaganden som innefattar betydelsen av att bevara välmående och livskraftiga ekosystem.

Såväl Kunming–Montreal-ramverket åtgärds mål 3 om skydd som EU:s strategi för biologisk mångfald anger att områden av särskild betydelse för biologisk mångfald och ekosystemtjänster ska bevaras genom att vara effektivt och rättvist förvaltade. Skydd och skötsel av värdefull natur samt åtgärder såväl inom skyddade områden som i landskapet utanför är del av arbetet för att förbättra bevarandestatusen för naturtyper och arter som är utpekade i art- och habitatdirektivet och fågelskyddsdirektivet och för det svenska genomförandet av EU:s förordning om restaurering av natur.

Genom naturvårdande skötsel och återkommande hävd i form av t.ex. bete, bevaras skyddsvärda arter och livsmiljöer. Förvaltningen av skyddad natur bidrar därmed till 7 av de 16 miljökvalitetsmål som riksdagen beslutat om:

- Ett rikt växt- och djurliv
- Storslagen fjällmiljö
- Levande sjöar och vattendrag
- Hav i balans samt levande kust och skärgård
- Levande skogar

- Myllrande våtmarker
- Ett rikt odlingslandskap.

Förvaltningen av skyddad natur har även betydelse för de nationella målen för friluftslivspolitik. Det övergripande målet är att stödja människors möjligheter att vistas i naturen och utöva friluftsliv. Av de tio delmålen är det framför allt målet om skyddade områden som resurs för friluftslivet som är av betydelse i detta sammanhang. Målet innebär att förvaltningen ska skapa goda förutsättningar för utevistelse och rekreation i skyddade områden (prop. 2009/10:238, bet. 2010/11:KrU3, rskr. 2010/11:37). Regeringen och riksdagen har därefter preciserat målen (skr. 2012/13:51, bet. 2012/13:KrU4, rskr. 2012/13:278).

Regeringen bedömer att det krävs åtgärder för att förbättra och effektivisera statens insatser för förvaltning av skyddad natur för att uppfylla nationella mål och internationella åtaganden med koppling till biologisk mångfald. Trots att många och viktiga insatser har genomförts bedömer regeringen att befintliga och beslutade åtgärder, både nationella och internationella, inte räcker för att nå de flesta av miljömålen.

Regeringen avsätter särskilda medel för insatser för skötsel och förvaltning av skyddad natur inom anslag 1:3 *Åtgärder för värdefull natur* inom utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur. Anslaget anvisades 1 352 miljoner kronor för 2025 och regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2026 att anslaget ska öka de närmaste åren. För 2026 beräknas anslaget därför uppgå till 1 803 miljoner kronor och för 2027 till 1 896 miljoner kronor. Riksdagen har beslutat i enlighet med regeringens förslag i budgetpropositionen för 2026 (bet. 2025/26:MJU1, rskr. 2025/26:128).

Regeringen bedömer att EU:s medfinansiering inom LIFE-fonden som avser åtgärder för natur och biologisk mångfald är underutnyttjad och att dessa medel eller motsvarande skulle kunna användas i ökad utsträckning för att bidra till att restaurera naturvärden och genomföra förvaltningsåtgärder i skyddad natur.

Bevarandet av den biologiska mångfalden är en hörnsten i miljöpolitiken och en grundförutsättning för ekosystemens långsiktiga kapacitet att bidra till människors välbefinnande. Integrering av biologisk mångfald i olika sektorer och statliga myndigheters verksamheter är en nödvändig och central del för att bevara och utveckla den biologiska mångfalden och för att

möta de stora och sammanlänkade utmaningarna inom klimat- och miljöområdet: klimatförändringarna, förlusten av biologisk mångfald och spridningen av föroreningar. Dessa utmaningar behöver mötas med åtgärder lokalt, regionalt, nationellt, inom EU och globalt. Ett närmare och starkare samarbete i Sveriges närområde, inte minst med våra nordiska grannländer och inom EU, bidrar till att öka takten i klimatomställningen. Klimat- och miljömålen är och behöver vara väl integrerade över en bredd av politikområden och sektorer för att uppnå en god och långsiktigt hållbar livsmiljö. Förstörda livsmiljöer, överexploatering av arter, klimatförändringar, föroreningar och invasiva främmande arter är de viktigaste påverkansfaktorerna som behöver hanteras. För att upprätthålla en fungerande grön infrastruktur är formellt områdesskydd, effektiv förvaltning och uppföljning centrala verktyg i samverkan med andra effektiva områdesbaserade bevarandeåtgärder och hänsyn i de areella näringarna. Sektorsintegreringen av att bevara biologisk mångfald i enlighet med ekosystemansatsen behöver fortsätta att utvecklas för att stoppa och vända förlusten av biologisk mångfald, vilket bl. a bidrar till åtgärds mål 14 i Kunming–Montreal-ramverket. Ett förändrat klimat kommer att påverka alla delar av den biologiska mångfalden i Sverige. Regeringen kommer därför att fortsätta verka för att stärka ekosystemens resiliens och ta till vara ekosystemtjänster i klimatanpassningsarbetet.

En effektiv förvaltning och uppföljning

Regeringen anser att det är centralt med en effektiv förvaltning av skyddade områden och en tydlig uppföljning av de bevarandevärden som har skyddats, i syfte att säkerställa att skyddet är ändamålsenligt över tid.

En effektiv förvaltning innebär att skyddade områden förvaltas i enlighet med de syften som de har bildats för och att förvaltningen kan bidra effektivt till att relevanta miljö kvalitetsmål och friluftslivsmål uppnås.

Klimatförändringen ställer också krav på en mer adaptiv förvaltning av skyddade områden för att säkerställa långsiktigt bevarande. Regeringen avser att med bl.a. stöd av Riksrevisionens granskning (RiR 2024:11) utveckla arbetet med förvaltningen av skyddad natur. Naturvårdsverket arbetar med att ta fram en nationell handlingsplan för förvaltningen av skyddad natur.

Uppföljningen av förvaltningen av skyddade områden bör utvecklas så att det enkelt går att följa upp statusen för de bevarandevärden som har skyddats och hur de utvecklas. Det är nödvändigt för att kunna följa upp om riksdagens mål för förvaltningen av skyddade områden nås, liksom hur förvaltningen av skyddad natur bidrar till att nå relevanta miljö kvalitetsmål

och friluftslivsmål. Eftersom uppföljning är kostsamt är det viktigt att den utformas så att den effektivt bidrar till utveckling av verksamheten, uppfyller krav inom bl.a. EU:s förordning om restaurering av natur och för Natura 2000-områden samt tar hänsyn till länsstyrelsernas behov.

9. Invasiva främmande arter

Regeringens inriktning: Spridningen av invasiva främmande arter utgör ett allvarligt hot mot biologisk mångfald och ska därför förhindras. Regeringen arbetar därför för närvarande med att ta fram en ny nationell förordning till stöd för arbetet med att förebygga och förhindra spridning av invasiva främmande arter i landet. Förordningen ska stärka genomförandet av EU-förordningen om invasiva främmande arter. Vidare ska förordningen stärka insatserna med att förebygga introduktion och begränsa spridning av nationellt prioriterade invasiva främmande arter som omfattas av en nationell förteckning över sådana arter. Därför har regeringen överlämnat en proposition till riksdagen med förslag om straffskärpningar i miljöbalken vid införsel av förbjudna arter från andra EU-länder, liksom befogenhet för Tullverket att kontrollera sådan införsel vid Sveriges gräns mot andra EU-länder.

9.1 Skälen för regeringens inriktning

Arbetet med att förebygga och förhindra spridningen av invasiva främmande arter är viktigt för att hejda förlusten av biologisk mångfald. De samlade insatserna som genomförs i Sverige syftar till att bidra till åtgärds mål 6 i Kunming–Montreal ramverket genom åtgärder för att begränsa invasiva främmande arters påverkan på biologisk mångfald. Behovet av att kontrollera och begränsa spridningen av invasiva arter är inte bara en miljöfråga eftersom de negativa effekterna från dessa arter även kan påverka näringsidkare, mark- och fastighetsägare, turism och friluftslivet.

För att effektivt förebygga och hantera spridningen av invasiva främmande arter krävs ett samordnat internationellt samarbete, utöver de nationella insatserna. Denna samverkan har varit vägledande för hur arbetet i Sverige har organiserats. Utöver medlemsstaternas samverkan i EU samverkar svenska myndigheter även med motsvarande myndigheter i Norge då länderna delar gräns och har liknande livsmiljöer och därmed även liknande potentiella risker. Ett viktigt erfarenhetsutbyte har genomförts inom ramen för samarbetet mellan länderna i det Nordiska ministerrådet. Till det arbetet

ska även läggas de åtaganden som följer av den internationella Barlastkonventionen som syftar till att förhindra att främmande organismer sprids med fartygs barlastvatten. Sverige har ratificerat konventionen och genomför den i samverkan med flera andra länder. Utöver det genomförs även åtgärder inom andra multilaterala överenskommelser som rör den marina miljön.

Effektiva åtgärder genom nationell samverkan

Den svenska nationella förordningen om invasiva främmande arter (2018:1939) trädde i kraft den 1 januari 2019. Sedan dess har de svenska myndigheternas arbete inriktats på att utveckla effektiva åtgärder för att förebygga introduktion och spridning av invasiva främmande arter i landet och att genomföra prioriterade insatser. Myndigheternas samarbete med nationella akademiska lärosäten har varit viktigt för att stärka kunskapen om enskilda invasiva främmande arter, utföra riskbedömningar och ta fram hotbilder för att utveckla förebyggande insatser. Detta samarbete har också varit inriktat på att utveckla effektiva IT-baserade rapporteringssystem som bygger på principerna för medborgarforskning. Det har gjort det möjligt för en intresserad och kunnig allmänhet att tillsammans med tjänstepersoner ute på myndigheterna och landets kommuner rapportera in fynd som sedan sammanställts till en nationsövergripande kartläggning av arternas förekomst.

Myndigheterna har även samverkat med olika entreprenörer så att viktiga utrotningsinsatser har genomförts på ett effektivt sätt. Det har bland annat varit möjligt genom att utveckla kunskapsunderlag om hur insatserna bör göras och genom en fortlöpande dialog för erfarenhetsutbyte.

Utöver att uppfylla de krav som följer av EU:s regelverk anser regeringen att det är av stor betydelse att de invasiva främmande arter som har en nationell påverkan, eller där en sådan risk föreligger, identifieras och inkluderas i en nationell förteckning över invasiva främmande arter. Arbetet med en ny nationell förordning pågår inom Regeringskansliet och är planerad att träda i kraft under 2026. Under 2025 har regeringen överlämnat en proposition (prop. 2025/26:41) till riksdagen med förslag om skärpta straffbestämmelser för införsel av förbjudna arter från andra EU-länder, samt utökade befogenheter för Tullverket.

Övervakning och uppföljning

Övervakning och uppföljning är viktigt för att stärka arbetet med att förebygga och förhindra spridning av invasiva främmande arter i landet. Där så är möjligt bör nya metoder för övervakning och uppföljande verksamheter utvecklas och ny teknologi prövas och anpassas för ändamålen. Uppföljning av resultaten av de åtgärder som genomförts för att förhindra spridning är viktigt i det fortsatta arbetet för att det ska vara möjligt att avgöra om fler insatser behövs eller om resurser bör omfördelas till insatser mot andra prioriterade invasiva främmande arter för att uppnå bästa möjliga effekt.

För att denna ambition ska vara möjlig att leva upp till under de närmaste åren har regeringen i budgetpropositionen för 2026 föreslagit att ytterligare medel tilldelas för arbetet mot invasiva främmande arter. Riksdagen har beslutat i enlighet med regeringens förslag vilket innebär att det under 2026, tillsammans med tidigare beräknade medel, anvisas totalt 55 miljoner kronor för insatser i landmiljöer och totalt 30 miljoner i vattenmiljöer. För 2027 och 2028 beräknas totalt 30 miljoner kronor per år för insatser i landmiljöer och 30 miljoner kronor per år för insatser i vattenmiljöer.

10. Näringslivet och biologisk mångfald

Regeringens inriktning: Dialog, samverkan, erfarenhetsutbyte och kunskapsspridning om näringslivets beroende och påverkan på biologisk mångfald bör stärkas mellan relevanta myndigheter och aktörer. I samverkan ska konkreta och effektiva möjligheter för företag att arbeta genom sin värdekedja för minskad direkt och indirekt påverkan på biologisk mångfald, som stärker företagens konkurrenskraft och beredskap, både lokalt, regionalt inom EU och globalt uppmärksammas, och förslag till fortsatt arbete ska tas fram. Klimat, cirkulär ekonomi och biologisk mångfald behöver hanteras samlat, och digitaliseringens möjligheter behöver uppmärksammas. Statligt ägda bolag med väsentlig påverkan på biologisk mångfald förväntas bidra genom ambitiösa målsättningar och konkreta omställningsplaner som leder till minskad negativ påverkan och ökat positivt bidrag. Regeringen fortsätter att följa frågan om ekologisk kompensation. Sverige deltar aktivt i dialogen om möjligheterna till ett system för naturkrediter på EU-nivå.

10.1 Skälen för regeringens inriktning

Biologisk mångfald – en affärskritisk fråga för näringslivet

Enligt World Economic Forum är över hälften av världens BNP måttligt eller starkt beroende av naturen (Nature Risk Rising: Why the Crisis Engulfing Nature Matters for Business and the Economy, World Economic Forum (2020)). Förlusten av biologisk mångfald kan leda till minskad livsmedelstrygghet, hälsorisker och störningar i försörjnings- och värdekedjor, vilket påverkar ekonomin. Förlusten av biologisk mångfald utgör en växande risk för företag, särskilt inom jordbruk och livsmedel, men även i förlängningen för finansmarknaden. Samtidigt öppnar omställningen till en naturpositiv ekonomi upp nya möjligheter. Hållbara affärsmodeller, cirkulära lösningar och investeringar i restaurering av ekosystem kan skapa konkurrensfördelar, nya affärsmöjligheter och nya marknader. Företag som agerar proaktivt och integrerar biologisk mångfald i riskbedömningar, styrning och strategi kan minska sin exponering för naturrelaterade risker och stärka sin långsiktiga motståndskraft och konkurrenskraft.

Det blir allt viktigare att identifiera och hantera naturrelaterade risker och beroenden i finansiella bedömningar för att säkerställa finansiell stabilitet och förbättra motståndskraft. Detta är ofta tätt sammankopplat med klimatrelaterade risker. Svenska myndigheter är representerade i Network for Greening the Financial System (NGFS) där Riksbanken och Finansinspektionen deltar. NGFS utvecklar scenarier som banker kan använda för att bedöma klimatförändringar och miljöpåverkan. Dessa scenarier hjälper till att förstå systemrisker kopplade till naturförlust, inklusive förlust av biodiversitet.

I regeringens skrivelse Nationell strategi och handlingsplan för klimatanpassning (2023/24:97) lyfts näringslivets roll i anpassningsarbetet fram för att skapa tillväxt och ökad konkurrenskraft. För att påskynda klimatanpassningsarbetet avser regeringen att verka för att hänsyn till naturmiljön integreras och att synergier tas till vara i arbetet med klimatanpassning.

Regeringen har under 2025 fattat beslut om en ny industristrategi, Sveriges industristrategi: för en teknikledande och konkurrenskraftig industri i en ny omvärld. Klimatförändringarnas allvarliga konsekvenser för naturens och människans livsvillkor kräver att samhället ställer om. Industrin spelar en

avgörande roll för denna omställning, både genom att minska sina egna utsläpp och genom att utveckla nya tjänster, varor och lösningar som bidrar till att möjliggöra och snabba på omställningen. Det handlar exempelvis om cirkulära lösningar för ökad resurseffektivitet och införandet av ny teknik och nya produktionsmetoder. Regeringens målsättning är att industrins regelbörda och administrativa kostnader ska minska. Det ska vara lätt att göra rätt för företagen med tydliga regler, tydlig information och god vägledning. Det framgår också av strategin att regeringen verkar för ett starkt fokus på förenklingsarbetet inom EU för att minska regelbördan för svenska företag.

Svenskt näringsliv går före

Svenska företag har länge visat ett starkt ledarskap i den globala klimatomställningen. Med tillgång till fossilfri el, hög innovationskraft och tydliga klimatambitioner har det svenska näringslivet lyckats kombinera utsläppsminskningar med stärkt konkurrenskraft. Svenska företag är också drivande i arbetet med att ställa om till en cirkulär ekonomi, där resurser används effektivt och avfall minimeras. Företag, banker och branscher fördjupar också sitt arbete med en mer naturpositiv ekonomi där biologisk mångfald integreras i styrning, affärsmodeller och strategier. Därtill hanteras klimat, cirkulär ekonomi och biologisk mångfald på ett mer integrerat sätt.

Branschorganisationen Svenskt Näringsliv uppmärksammar att arbetet med att stärka biologisk mångfald, vid sidan av klimatet, är ett prioriterat område där svenska företag kan och bör ta en ledande roll både nationellt och internationellt. Företagsnätverket UN Global Compact Network i Sverige arbetar med att integrera biologisk mångfald som en strategisk fråga för näringslivet. Nätverket Business & Biodiversity Sweden samlar flera storföretag och branschorganisationer som vill ligga i framkant med sitt miljöarbete, driva utveckling och arbeta med biologisk mångfald som en del av sin affärsmodell. Miljöorganisationer som WWF har ett brett samarbete med näringslivet för att göra branscher och värdekedjor mer hållbara.

Arbetet pågår inom specifika sektorer, exempelvis inom gruv- och mineralindustrin. Svemin, branschorganisationen för svensk gruv- och mineralnärings, har tagit fram en färdplan för biologisk mångfald under namnet Mining with Nature (2020). Denna färdplan är den första i sitt slag inom gruvsektorn och lyfter fram att ökad hänsyn till biologisk mångfald ska vara lönsamt, inte bara för naturen utan också för affärerna. En grund för

arbetet är att utgå från vetenskapen och hänsynshierarkin; det vill säga att undvika, minimera, återställa och kompensera negativ påverkan på biologisk mångfald. Målet i färdplanen är att den svenska gruv- och mineralnäringen senast år 2030 bidrar med ökad biologisk mångfald i alla de regioner där gruv- och mineralverksamhet och prospektering pågår. Även branschorganisationen Sveriges Bergmaterialindustri har under 2025 tagit fram Bergmaterialindustrins färdplan för biologisk mångfald med vision att stärka biologisk mångfald i regioner där täktverksamhet pågår.

Lokala samarbeten mellan näringsliv, akademi och förvaltning växer fram, till exempel genom samverkansinitiativet Bee-Go i Göteborgsregionen där företag, kommunala förvaltningar, bolag och akademien arbetar med konkreta åtgärder för biologisk mångfald.

Ökad uppmärksamhet på påverkan, risker, möjligheter och beroenden

När företag mäter och rapporterar hållbarhet, inklusive påverkan på naturmiljöer och ekosystem ökar förmågan till att identifiera påverkan, risker och möjligheter i värdekedjan och vidta åtgärder för att minska negativ påverkan och beroende av biologisk mångfald, men även öka positiv påverkan. EU har de senaste åren arbetat för att skapa en gemensam och transparent struktur för företag att definiera, mäta och rapportera hållbarhet, inklusive påverkan på naturmiljöer och ekosystem. Detta bidrar på flera sätt till åtgärds mål 15. Dessa regleringar omfattar till exempel EU:s gröna taxonomi (Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/852 av den 18 juni 2020 om inrättande av en ram för att underlätta hållbara investeringar och om ändring av förordning (EU) 2019/2088) som definierar vilka ekonomiska aktiviteter som är miljömässigt hållbara. Taxonomin är utformad runt 6 olika klimat- och miljömål, inklusive ett mål om ”Skydd och återställande av biologisk mångfald och ekosystem”. EU:s initiativ på områden omfattar även Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/2088 av den 27 november 2019 om hållbarhetsrelaterade upplysningar som ska lämnas inom den finansiella tjänstesektorn (Förordningen om hållbarhetsrelaterade upplysningar, Sustainable Finance Disclosure Regulation, SFDR), vilket anger bland annat hur finansiella aktörer redovisar hållbarhetsinformation, till exempel biologisk mångfald, för investerare. Även Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2022/2464 av den 14 december 2022 om ändring av förordning (EU) nr 57/2024, direktiv 2005/109/EG, direktiv 2006/43/EG och direktiv 2013/34/EU vad gäller företagens hållbarhetsrapportering (Direktivet om företagens

hållbarhetsrapportering Corporate Sustainability Reporting Directive, CSRD), ställer krav på vissa företag och finansiella aktörer att redovisa sin påverkan på biologisk mångfald och ekosystem. Genom European Sustainability Reporting Standards (ESRS), som följer av CSRD måste vissa företag rapportera sin väsentliga påverkan på klimat, föroreningar, vatten och marina resurser, biologisk mångfald och ekosystem, samt resursanvändning och cirkulär ekonomi – samt hur dessa faktorer – om de bedöms väsentliga – påverkar företaget finansiellt (risker och möjligheter).

Efter antagandet av Kunming–Montreal-ramverket har även ett globalt arbete med frivilliga standards för att synliggöra och hantera naturrelaterade risker beroenden och påverkan i affärsverksamheten tagit form, till exempel TNFD (Taskforce on Nature-related Financial Disclosures). Några av Sveriges statliga pensionsfonder (AP 2 och AP 7) som har till uppgift att förvalta en del av det fonderade kapitalet inom inkomstpensionssystemet använder TNFD, och motsvarande standard inom klimatområdet, i sin klimat- och naturreportering eller i analysen av sin investeringsportfölj.

Det svenska institutet för standarder (SIS) deltar aktivt genom sin verksamhet i det globala arbetet med utvecklingen av standarder, till exempel i framtagandet av den nya internationella standarden för att integrera biologisk mångfald i företagsstyrning och strategi, ISO 17298.

Digitaliseringen kan på flera sätt förbättra företagens arbete med biologisk mångfald, särskilt genom att möjliggöra mätning, uppföljning och rapportering på ett mer effektivt och transparent sätt. Digitaliseringen kan till exempel bidra med bättre beslutsunderlag genom digitala verktyg som AI, satellitdata, laserscanning, sensorer och eDNA, vilket bidrar med kunskapsunderlag för övervakning av ekosystem, exempelvis inom miljöövervakning och artinventering för att följa förändringar i biologisk mångfald. Svenska företag deltar i arbetet med att utveckla digitala lösningar som bidrar till ett förbättrat beslutsunderlag för att förstå och värdera hur en verksamhet påverkar naturen.

Den mellanstatliga kunskapsplattformen för biologisk mångfald, IPBES, tar fram en särskild rapport om näringsliv och biologisk mångfald (Business and Biodiversity Assessment). Verksamhetsanpassade metoder för att övervaka, bedöma och öppet redovisa risker, beroenden och effekter på biologisk mångfald växer fram. Regeringen bedömer att näringslivets arbete med

biologisk mångfald behöver ökad uppmärksamhet. Naturvårdsverket har fått i uppdrag genom regleringsbrev 2026 att, i dialog med relevanta myndigheter och aktörer, verka för samverkan, erfarenhetsutbyte och kunskapsspridning om näringslivets beroende och påverkan på biologisk mångfald. Arbetet ska uppmärksamma konkreta och effektiva möjligheter för företag att arbeta genom sin värdekedja för minskad direkt och indirekt påverkan som stärker företagets konkurrenskraft och beredskap, både lokalt, regionalt och inom EU och globalt. Arbetet ska bidra till genomförandet av Kunming–Montreal-ramverket för biologisk mångfald. Framtagande av förslag till fortsatt arbete ska ske i samverkan med näringslivet samt andra berörda aktörer. Uppdraget ska redovisas 2028. Redovisningen ska innehålla en analys av näringslivets arbete med biologisk mångfald och innehålla förslag till fortsatt arbete. Arbetet kommer på flera sätt bidra till t.ex. åtgärds mål 14, 15 och 19.

En fördel med att långsiktigt stärka företagets arbete med biologisk mångfald är att konsumenter har nödvändig information för att främja hållbara konsumtionsmönster. Ett exempel på detta är EU:s märkning av ekologiska produkter i enlighet med EU:s regler på området, vilka kompletteras med det nationella märkningssystemet KRAV och den internationella märkningen Demeter. Ett annat exempel är det nordiska miljömärket Svanen och EU-miljömärket EU Ecolabel som i Sverige förvaltas av det statligt ägda bolaget Miljömärkning Sverige AB. Arbetet bidrar till åtgärds mål 15.

Svenska statligt ägda bolag bidrar till biodiversitetsmål

Sverige äger 40 bolag inom en rad sektorer, exempelvis basindustri, energi, fastighet, infrastruktur, transport, finans, tjänst och konsument. Statens ägarpolicy för statligt ägda bolag 2025 uttrycker höga förväntningar för hållbart värdeskapande, bland annat att bolagen ska baserat på väsentlighetsanalys integrera hållbarhet i styrning, affärsmodell och strategi. Bolagen ska inom sin bransch vara ett föredöme på klimat- och miljöområdet och arbeta för att de nationella miljö- och klimatmålen och Parisavtalet nås. För biologisk mångfald är Kunming–Montreal-ramverket vägledande. Det innebär att bolag som har en väsentlig miljö- eller klimatpåverkan genom sin värdekedja ska fastställa ambitiösa mål och konkreta omställningsplaner. Detta arbete ska leda till faktiska förbättringar genom minskad negativ påverkan och ökat positivt bidrag. Ett bolags mål ska vara

relevanta för bolagets verksamhet och i största möjliga mån vetenskapligt baserade (Statens ägarpolicy (2025)).

Ökade möjligheter till ekologisk kompensation

Ekologisk kompensation är ett sätt att motverka nettoförluster av biologisk mångfald och ekosystemtjänster genom att förluster på en plats kompenseras med nyttor på en annan. Ekologisk kompensation omnämns i flera delar av den svenska miljöbalken och kan till exempel användas när en verksamhet har en negativ påverkan på naturmiljöer. Hittills har ekologisk kompensation tillämpats i relativt begränsad omfattning i Sverige. Miljömålsberedningen har föreslagit att regeringen arbetar vidare med ekologisk kompensation. Förslagen bereds inom Regeringskansliet.

Därutöver har regeringen i regleringsbrev för 2025 uppdragit till de länsstyrelser som är vattenmyndigheter att undersöka behovet av och potentialen för kompensationsåtgärder mot övergödning. I uppdraget ingår även att göra en rättslig analys av möjligheterna att genomföra pilotprojekt.

Utvecklingen av naturkrediter

EU-kommissionen har presenterat ett meddelande om naturkrediter som handlar om att inleda en dialog om möjligheterna att skapa ett frivilligt, certifierat system som ska främja investeringar i projekt som återställer eller bevarar naturen, exempelvis våtmarker, skogar och livsmiljöer för hotade arter. Syftet är att minska finansieringsgapet för naturvård i EU genom att se på möjligheter att mobilisera privat kapital från företag, investerare och medborgare, som komplement till offentliga medel (COM/2025/374 final). Swedish Biocredit Alliance är ett initiativ som arbetar för att skapa en trovärdig och transparent marknad för handel med biokrediter.

Naturkrediter fungerar på liknande sätt som koldioxidkrediter, men fokuserar på ekosystemrestaurering och biologisk mångfald, snarare än utsläppskompensation. Kommissionen kommer genomföra samråd, stödja pilotprojekt och utvärdera en möjlig marknad. Sverige kommer delta i dialogen. Sverige har gjort ett inspel till kommissionen med förslag på nyckelelement vid utvecklandet av naturkrediter. Krediterna behöver bidra till att hejda och vända förlusten av biologisk mångfald och värdet behöver baseras på i vilken utsträckning och med vilken kvalitet de bidrar till detta mål. Sverige stödjer en frivillig ansats med hög integritet som kan komplettera existerande lagstiftning och statlig finansiering. För processen

framåt är det avgörande att analysera näringslivets efterfrågan på certifikat och särskilt naturkrediter på kort och lång sikt.

11. Samisk traditionell kunskap och annan kunskapstradition

Regeringens inriktning: Sverige ska bedriva ett aktivt och inkluderande arbete för att bevara samisk och annan traditionell kunskap som bidrar till bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald. Kunming–Montreal-ramverket uttrycker ett starkt erkännande av den centrala roll som urfolk och lokala samhällen samt deras traditionella kunskap har för bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald. Ett meningsfullt deltagande av det samiska folket och lokala samhällen i beslutsprocesser om biologisk mångfald bör säkerställas och deras traditionella kunskap ska beaktas när det är relevant. I enlighet med åtgärds mål 22 ska urfolks rättigheter till land, territorier och resurser respekteras. Traditionellt hållbart brukande av natur som skapar värdefulla natur- och kulturmiljöer ska uppmuntras och stödjas.

Åtgärder som beskrivs i detta kapitel bidrar främst till åtgärds mål 21 om bästa möjliga kunskap och åtgärds mål 22 om delaktighet av urfolk och lokala samhällen där deras viktiga roll i genomförandet av ramverket tydliggörs (men även till åtgärds mål 1, 3, 5, 9 och 19) i Kunming–Montreal-ramverket. Det framgår också i ramverket att dess genomförande ska säkerställa att urfolk och lokala samhällens rättigheter respekteras vilket även innefattar rättigheter avseende traditionell kunskap. Samerna är erkända både som ett urfolk och en nationell minoritet i Sverige.

Traditionell kunskap kan sägas bestå av kunskap, erfarenheter, sedvänjor och uppfattningar som hjälper människan i sin interaktion med den omgivande naturen och som förs vidare från generation till generation. Traditionell kunskap kan bland annat inkludera kunnande inom renskötsel, jordbruk, traditionell livsmedelstillverkning, övrig djurskötsel, slöjd, jakt, fiske, insamling av olika nyttigheter och botande av sjukdom eller skada. Traditionell kunskap är under ständig utveckling och kan ses som en kombination av traderad och ackumulerad kunskap, innovationer och anpassningar till förändringar.

Inom CBD är det artikel 8(j) om traditionell kunskap och 10(c) om hållbart sedvanebruk som är de relevanta bestämmelserna om traditionell kunskap

hos och traditionellt brukande av urfolk och lokala samhällen med traditionella livssätt i nära samklang med naturen. I Kunming–Montreal-ramverket har urfolk och lokala samhällen en framskjuten roll bl.a. genom erkännandet av deras viktiga roller och bidrag som förvaltare av den biologiska mångfalden.

Árbediehtu och renskötselns betydelse för bevarande av biologisk mångfald

Traditionell samisk kunskap – árbediehtu – innebär en helhetssyn där renskötseln, markerna, den samiska kulturen, språken och kulturarvet är sammanlänkade. I en svensk kontext utgör árbediehtu om bl.a. renskötsel, jakt, fiske och landskapet en viktig komponent för bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald. Som betesdjur är renen en nyckelart i fjällekosystemet. Renen är beroende av stora sammanhängande betesområden där den kan beta ostört och där det finns en variation i lokalklimat och en flexibilitet att nyttja betesmarker vid olika årstider och väderförhållanden. Att renarna kan röra sig mellan sina betesområden är därför en viktig del av ekosystemet och påverkar landskapet. Traditionell samisk kunskap kopplad till renskötseln och annat hållbart brukade av mark och naturresurser har format markerna som de ser ut idag och är en förutsättning för såväl upprätthållande som hållbart nyttjande av delar av fjällandskapets biologiska mångfald. Därför är upprätthållande av renskötseln, inklusive bevarandet av samisk traditionell kunskap, avgörande för flera av miljö kvalitetsmålen, bl.a. Storslagen fjällmiljö.

Annan traditionell kunskap, bl.a. skandinavisk fåbodkultur och småskaligt fiske

Annan relevant traditionell kunskap i en svensk kontext kan vara den fåbodkultur som under lång tid utvecklats. I Skandinavien berg, skog- och kustområden finns sedan århundraden en historia av att flytta boskap till sommarbete och det har gett upphov till en mångfacetterad fåbodkultur. Fåbodbruk handlar om allt från djurhållning till livsmedelsproduktion, markförvaltning, hantverk, musik, berättande och ritualer. Det är en tradition som formar landskapet och bidrar till den biologiska mångfalden. Traditionen kring den svenska och norska fåbodkulturen är antagen på Unescos lista över mänsklighetens immateriella kulturarv. I det fiske som i dag sker med traditionella metoder eftersträvas ett hållbart och småskaligt fiske.

Regeringen bedömer att bevarande och användning av traditionell kunskap som relaterar till bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald har betydelse för möjligheten att uppnå flera miljökvalitetsmål. Traditionellt hållbart brukande där hänsyn tas till lokal delaktighet och traditionell kunskap kan även bidra till en kulturell och lokal identitet och främja hållbar ekonomisk aktivitet genom t.ex. gårdsturism.

Befintliga processer där traditionell kunskap bör inkluderas och beaktas

Sametinget har i uppdrag att som nationell fokalpunkt samordna Sveriges genomförande av artiklarna 8(j) och 10(c). Genomförandet består bland annat av att främja användandet av, och att bidra till ökad kunskap om, traditionell kunskap och hållbart sedvanebruk som är relevant för bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald. I detta arbete ska myndigheten främja involvering och delaktighet från berörda myndigheter och aktörer. Uppdraget omfattar både samisk traditionell kunskap och annan kunskapsstradition. Centrum för biologisk mångfald (CBM) vid Sveriges lantbruksuniversitet ger, med finansiering från Naturvårdsverket, stöd till Sametinget i arbetet, framför allt i fråga om annan traditionell kunskap än den samiska.

Regeringens avsikt är att Sametinget fortsatt ska vara fokalpunkt efter att nuvarande uppdrag löper ut. En viktig del i arbetet är att inkludera berörda aktörer. I dagsläget utgörs stommen i genomförandet av ett nätverk (programråd) bestående av ett fyrtiotal olika myndigheter, universitet och intresseorganisationer som bl.a. företräder kunskapsbärare. Sametinget har rapporterat (KN2023/04519) om ett stort engagemang hos programrådets ledamöter och att sammansättningen har bidragit konstruktivt till genomförandet och till stor del varit en förutsättning för att förankra och föra arbetet framåt. Programrådet har efter hand utvecklats och fungerar nu som en plattform för dialog och kunskapsspridning och för att förankra arbetet med uppdraget. Inom ramen för arbetet med uppdraget behöver former utvecklas för samverkan mellan forskning och traditionell kunskap för att bidra till ett ökat hänsynstagande till traditionell kunskap.

Det finns flera exempel på processer som är relevanta kopplat till förvaltning av biologisk mångfald där beaktande av traditionell kunskap kan utgöra en viktig del. I förvaltningsverktyget för förekomst av stora rovdjur baserat på en toleransnivå för rennäringen är samebyarnas kunskap om renens bete och rovdjurens rörelser och beteenden en viktig del. Det har gått ett antal år

sedan förvaltningsverktyget utvecklades och började tillämpas och en utvärdering bör genomföras. Ett annat exempel är arbetet med renbruksplaner som är samebyarnas eget verktyg för att beskriva sin markanvändning. Renbruksplaner är i grunden upprättade utifrån renskötarnas traditionella kunskap om vilka marker som behövs för fortsatt hållbar renskötsel. Planerna kan användas vid dialog och samråd och bidra till ökad förståelse, respekt och hänsynstagande för rennäringens behov hos andra markanvändande aktörer. Ytterligare ett exempel är Laponiatjuottjudus (Laponiaförvaltningen) som är en förening som förvaltar världsarvet Laponia. Laponiatjuottjudus är en lokal förvaltningsorganisation där bland annat berörda samebyar ingår. Genom att samebyarna ingår i styrelsen säkerställs att deras traditionella kunskap kan beaktas vid relevanta beslut.

Samer har sedan urminnes tider levt i ett område som sträcker sig över delar av Norge, Sverige, Finland och Ryssland. Det samiska folket ska enligt grundlagen och i enlighet med internationella konventioner ha möjlighet att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv. Det samiska folkets rättigheter gällande inflytande över beslut och processer som rör samiskt samhälle, näringar och kultur är förankrade i både nationell lagstiftning och internationell rätt. Enligt lagen (2022:66) om konsultation i frågor som rör det samiska folket ska samiska företrädare konsulteras av regeringen, statliga förvaltningsmyndigheter, regioner och kommuner innan beslut fattas i ärenden som kan få särskild betydelse för samerna. I förarbetena till lagen anges bl.a. att frågor som rör biologisk mångfald på renbetesmark kan vara av särskild betydelse för det samiska folket och att konsultation i sådana ärenden kan bli aktuell. Där konstaterades vidare att det är lämpligt att lagen utvärderas några år efter att den har trätt i kraft för att bl.a. analysera dess tillämpning och dess samhällsekonomiska konsekvenser. Även värdet av lagen, med hänsyn till dess syfte att främja det samiska folkets inflytande över sina angelägenheter, i förhållande till ordinarie samrådsprocesser föreslogs ingå i en sådan utvärdering. Vidare bedömdes det som lämpligt att inom ramen för utvärderingen undersöka vad principen om fritt, informerat förhandssamtycke (FPIC) innebär för den svenska statens relation till samerna i ljuset av konsultationsordningen (prop. 2021/22:19).

Utöver konsultation enligt konsultationsordningen finns sedan tidigare andra bestämmelser som innebär att aktörer som planerar vissa åtgärder eller

verksamheter som kan påverka rennäringen behöver samråda med företrädare för t.ex. en sameby.

Sverige behöver fortsätta att ta hänsyn till samisk och annan traditionell kunskap i beslutsfattande om exempelvis skogsbruk och övriga exploateringsfrågor som vindkrafts- eller gruvetableringar. Det samiska folket och lokala samhällen bör därför när det är relevant även fortsättningsvis säkerställas meningsfullt deltagande i beslutsprocesser om biologisk mångfald, exempelvis vid fysisk planering och andra beslut som kan påverka deras traditionella hållbara nyttjande av mark. Detta ska göras i enlighet med gällande lagstiftning så som miljöbalken, minerallagen, plan- och bygglagen, skogsvårdslagen och lagen om konsultation i frågor som rör det samiska folket. I möjligaste mån ska det göras på ett samordnat sätt som underlättar bedömningar av kumulativa effekter för förbättrade beslutsunderlag. Hänsyn bör också tas till de nära kopplingar som finns mellan områdena klimat och biologisk mångfald, eftersom välfungerande och artrika ekosystem gör samhället bättre rustat att möta de utmaningar som följer av ett förändrat klimat.

Befintliga och nya insatser och stödformer av betydelse för biologisk mångfald

Det är viktigt att traditionella jordbruksmetoder som tidigare varit vanligt förekommande och som gynnar den biologiska mångfalden, men där metoderna anses vara för kostsamma för ett modernt jordbruk, kan få ekonomiskt stöd så att de upprätthålls. I detta sammanhang bör förordningen (2024:202) om statligt stöd för vissa åtgärder som syftar till att bevara eller återställa biologisk mångfald nämnas. Förordningen ger dels möjlighet att få stöd för restaurering av naturbetesmarker och ängsmarker, dels möjlighet att få stöd för hamling av träd och stubbskottsbruk (eng coppice), naturvårdsbränning av vissa gräsmarker samt slåtter av myrmarker i de norra delarna av landet. I Sveriges strategiska plan för jordbrukspolitiken för perioden 2023–2027 finns bland annat miljöersättningar för hävd av ängs- och betesmarker och fäbodbete som är viktiga för att upprätthålla dessa traditionella brukningsformer och därmed också relevant traditionell kunskap. Därtill ges även stöd för bevarande av hotade husdjursraser som bidrar till att upprätthålla ett levande kulturarv. Inom miljömålsarbetet har myndigheterna föreslagit att ett ekonomiskt styrmedel för att premiera den samiska renskötselns betydelse för att bibehålla fjällens betesprägel bör utredas.

12. Mobilisera resurser för biologisk mångfald

Regeringens inriktning: Sverige arbetar för en bred och integrerad ansats i mobiliseringen av resurser för biologisk mångfald, förstärker engagemang och dialog och identifierar hinder, synergier och goda exempel på innovativa instrument och lösningar som kan ligga till grund för fortsatt arbete. Arbetet ska växelverka med klimatarbetet och genomförandet av internationella miljöavtal. Sverige genomför reformagendan för biståndet vilket bidrar till ett effektivt genomförande av Kunming–Montreal-ramverket för biologisk mångfald.

12.1 Skälen för regeringens inriktning

I enlighet med åtgärds mål 19 om att väsentligt och successivt öka de finansiella resurserna från alla källor, inklusive inhemska, internationella, offentliga och privata resurser, behöver resurser mobiliseras för att hejda och vända förlusten av biologisk mångfald. Mobiliseringen av resurser för biologisk mångfald är tätt sammankopplad med mobiliseringen av resurser för att bromsa och göra anpassningar till klimatförändringen och minska föroreningarna. Sveriges arbete med att mobilisera resurser omfattar såväl offentliga som privata resurser för åtgärder på alla nivåer i samhället, men också bidrag till en betydande och katalytisk utvecklingsfinansiering.

En nationell mobilisering av resurser – offentliga och privata

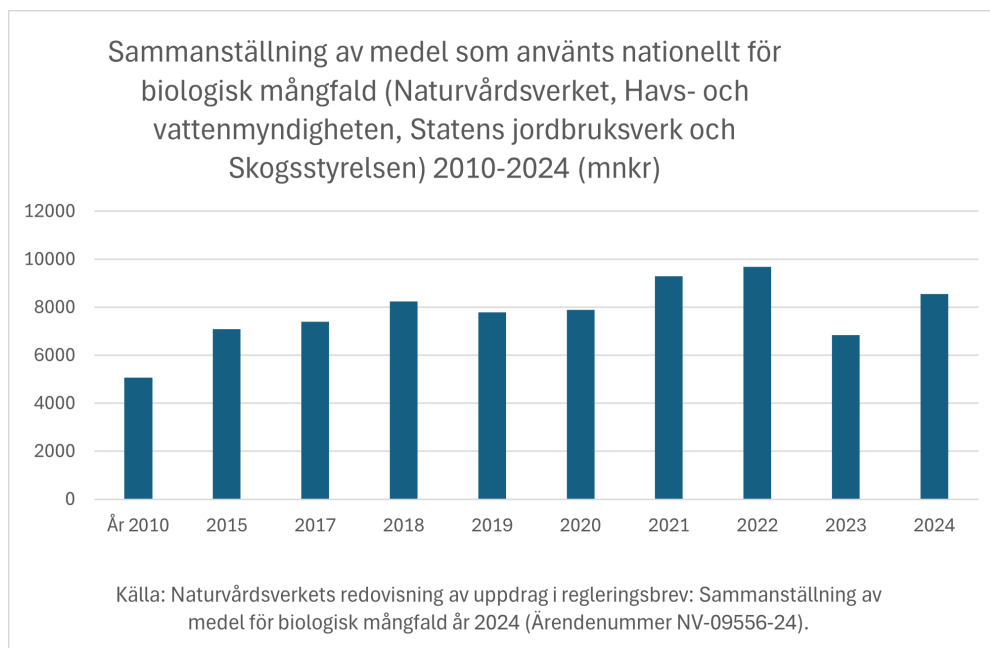
Med offentlig finansiering avses medel som kommer från staten, kommuner, regioner och offentliga myndigheter, men även från internationella offentliga institutioner, såsom EU.

Budgetpropositionen anvisar medel till arbetet med biologisk mångfald särskilt inom klimat- och miljöpolitikens utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur där miljömålssystemet ger en struktur för en systematisk uppföljning av miljöpolitiken som grund för ett strategiskt åtgärdsarbete. Ett annat utgiftsområde som är centralt för arbetet med biologisk mångfald är utgiftsområde UO23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel.

Naturvårdsverket sammanställer varje år medel för biologisk mångfald som hanteras av Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Skogsstyrelsen och Statens jordbruksverk. Enligt sammanställningen nedan används 2024 mer än 8,5 miljarder kronor till biologisk mångfald (KN2025/01235).

Statliga myndigheter kan även fördela medel till exempelvis kommuner, intresseföreningar och för forskning.

Tabell 1

Integrering av biologisk mångfald i olika sektorer och statliga myndigheters verksamheter är viktig. Detta arbete bidrar inte minst till åtgärds mål 14. Det finns 26 nationella myndigheter som har ett särskilt ansvar att verka för att miljömålen nås. Det betyder att de ska bedöma vilka miljökvalitetsmål som har störst relevans för deras verksamhet och hur de ska arbeta med deras uppfyllande. Flera av dessa myndigheter arbetar inom sin verksamhet med de miljökvalitetsmål som bidrar till biologisk mångfald. Ett exempel är Trafikverket som ansvarar för landets transportsystem. I sitt arbete med biologisk mångfald anpassar myndigheten skötseln av vägkanter och utvecklar exempelvis artrika väg- och järnvägs miljöer.

Omfattande medel går till forskning som på olika sätt stärker arbetet med biologisk mångfald. Utöver fördelningen till universitet och högskolor finns flera forskningsanslag till olika forskningsfinansiärer. En sådan finansiär är Formas – Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande. Myndigheten hanterar miljöforskning, liksom naturvård och får årligen ett omfattande statligt stöd, som fördelas till forskning och innovation inom områden som exempelvis biologisk mångfald och jord- och skogsbruk.

En viktig källa till miljöstrategisk forskning är Mistra – Stiftelsen för miljöstrategisk forskning – som finansieras genom förvaltad kapital vilket motfinansieras i projekten. Med stöd från Mistra finansieras Mistra BIOPATH (“Pathways for an Efficient Alignment of the Financial System with the Needs of Biodiversity”) ett forskningsprogram som har som mål att integrera biologisk mångfald i det finansiella systemet och i näringslivet. Inom programmet samverkar aktörer inom finans, industri och offentlig sektor. En av deltagarna i projektet är Svensk Exportkredit, SEK, ett statligt ägt bolag som har till uppgift att på kommersiella och hållbara grunder finansiera svensk exportnäring. SEK:s utlåning sker i över 60 länder och inom många olika branscher. SEK arbetar för att öka insikterna om hur finansiärer som SEK tydligare kan integrera biologisk mångfald i det finansiella beslutsfattandet utifrån risker, möjligheter och påverkan.

Många kommuner i Sverige arbetar aktivt med biologisk mångfald. En rapportering från Naturvårdsverket visar att kommunerna prioriterar åtgärder som kan samfinansieras eller där det finns synergier med andra områden (t.ex. friluftsliv, rekreation, besöksnäring) (Svenska kommuners arbete med biologisk mångfald - En kartläggning av 29 kommuner som underlagsrapport för uppföljningen av Sveriges miljömål, (Rapport 6956, 2021)). Många kommuner söker framgångsrikt medfinansiering från EU för sitt arbete med biologisk mångfald, exempelvis genom LIFE. Genom EU mottar Sverige även andra stöd som direkt eller indirekt bidrar till biologisk mångfald, inte minst genom den gemensamma jordbrukspolitiken. I Sveriges strategiska plan för genomförande av jordbrukspolitiken för perioden 2023–2027 finns bland annat åtgärder för hävd av betesmarker, fäbodbetes, bevarande av hotade husdjursraser, ekologisk produktion, anläggning och skötsel av våtmarker, kolinlagring i mark och minskade förluster av växtnäring. Därigenom bidrar det nuvarande genomförandet av den gemensamma jordbrukspolitiken till flera av åtgärds målen i Kunming–Montreal-ramverket.

Naturvårdsverket har genom regleringsbrev (2024) i uppdrag att tillsammans med flera myndigheter utarbeta ett förslag till nationell naturrestaureringsplan. Enligt förordningen om restaurering av natur ingår det att bedöma de uppskattade finansieringsbehoven för genomförande av restaureringsåtgärderna.

Sverige rapporterar miljöskadliga subventioner till EU. Naturvårdsverket tar fram underlag för Sveriges rapportering av miljöskadliga subventioner till Europeiska kommissionen. Utgångspunkt för rapporteringen är Europeiska kommissionens vägledning. Detta arbete bidrar till åtgärds mål 18.

Som ett led i arbetet med att förstärka synergier mellan klimatfinansiering och finansiering av biologisk mångfald arbetar Finansministerkoalitionen för klimatåtgärder (Coalition of Finance Ministers for Climate Action) med att ta fram analytiska verktyg för att integrera natur- och klimatfrågor i ekonomisk politik. Sverige deltar i koalitionen arbete.

Riksgälden lånade upp 20 miljarder kronor genom att emittera en grön obligation den 1 september 2020. Syftet var att finansiera utgifter i statsbudgeten som bidrar till att uppfylla Sveriges miljö- och klimatmål.

Svenska kommuner har genom sitt bolag Kommuninvest utvecklat gröna obligationer och genom lån finansieras projekt inom bland annat naturvård, kolinlagring och miljöåtgärder. Flera kommuner arbetar med att restaurera våtmarker, skydda skog och främja biologisk mångfald och samfinansierar verksamheter med medel från flera källor.

Privata finansiärer och filantroper bidrar med stöd till forskning och konkreta restaureringsprojekt för att förbättra miljön. Genom hållbar förvaltning av naturen ökar också möjligheterna till företagande för urfolk och lokalsamhällen och i sin tur deras möjligheter att bidra till att resurser används för biologisk mångfald. Civilsamhället i Sverige har en viktig roll för att bevara och stärka biologisk mångfald, inte minst genom lokala projekt och initiativ och i samarbete med myndigheter och forskning. Ett exempel på ett framgångsrikt privat samarbetsprojekt är Hela Sverige blommar, där företag sponsrar jordbrukare med frön för att anlägga blommande ytor i jordbrukslandskapet.

Inriktningen för svenskt bistånd framgår av regeringens reformagenda Bistånd för en ny era – Frihet, egenmakt och hållbar tillväxt (2023). Ett av reformagendans prioriterade områden är att svenskt bistånd ska bidra till att påskynda den gröna globala omställningen och stärka anpassningsarbetet för att stödja genomförandet av Parisavtalet och Kunming–Montreal-ramverket. I reformagendan betonas att den biologiska mångfalden är allvarligt hotad och behöver värnas, både på land och i haven. Att värna den biologiska

mångfalden bidrar även till ett effektivt klimatarbete och är centralt för att uppnå hållbara livsmedelssystem och en tryggad global vatten- och livsmedelsförsörjning.

Svenskt bistånd ska vara katalytiskt för att öka resursmobilisering i samarbetsländerna. Det innebär bl.a. att biståndet ska främja kapital från andra aktörer så som institutioner för utvecklingsfinansiering, internationella finansiella institutioner och inte minst från den privata sektorn. Synergierna mellan utvecklingssamarbetet, främjandet och handelspolitiken utgör en del av reformen för att främja hållbar utveckling och ekonomisk tillväxt. En viktig del av ett effektivt bistånd är att engagera lokala myndigheter och näringsliv samt samarbeta med, och verka för större effektivitet, i de stora klimatfonderna och utvecklingsbankerna.

Sverige är en ledande givare

Sverige är en betydande global givare till de multilaterala utvecklingsbankerna och arbetar tillsammans med andra givare för att bankerna ska arbeta aktivt och integrerat med klimat och biologisk mångfald och på så sätt bidra till såväl Parisavtalets som Kunming–Montreal-ramverkets genomförande. Sverige tillsammans med andra givare lyfter behovet av att integrera klimat- och naturfrågor i alla multilaterala utvecklingsbankers verksamhet, särskilt genom att anta en harmoniserad metod för att spåra naturpositiv finansiering.

Sverige är en ledande givare till den Gröna klimatfonden (Green Climate Fund, GCF) som genom sina insatser indirekt men strategiskt bidrar till biologisk mångfald, inte minst genom att finansiera klimatprojekt som skyddar ekosystem, såsom skogsrestaurering och klimatpassning i jordbruket. Sverige bidrar med 8 miljarder kronor till fondens andra påfyllnad 2024–2027. Fondens stöd till naturbaserade lösningar är omfattande, till exempel genom projekt som återställer mangrover och våtmarker globalt. Sverige är även ledande givare till den Globala miljöfonden (Global Environment Facility, GEF), Sverige bidrar med drygt 4 miljarder kronor till GEF under den åttonde programcykeln GEF-8. Enligt GEF:s mandat är biologisk mångfald ett av fem huvudområden. Under den innevarande finansieringscykeln (GEF-8) går omfattande medel till biologisk mångfald, uppemot en tredjedel i direkt allokering. Projekten stödjer bland annat skyddade områden, restaurering av ekosystem, genomförande av Kunming–Montreal-ramverket samt till lokalsamhällens och urfolks roll i

bevarandearbetet. Sverige ser positivt på att GEF-8 i högre grad har mobiliserat privat kapital till medfinansiering av biologisk mångfald genom bland annat gröna obligationer och att arbetet med skuldkonvertering kan vidareutvecklas och ytterligare skalas upp under GEF-9.

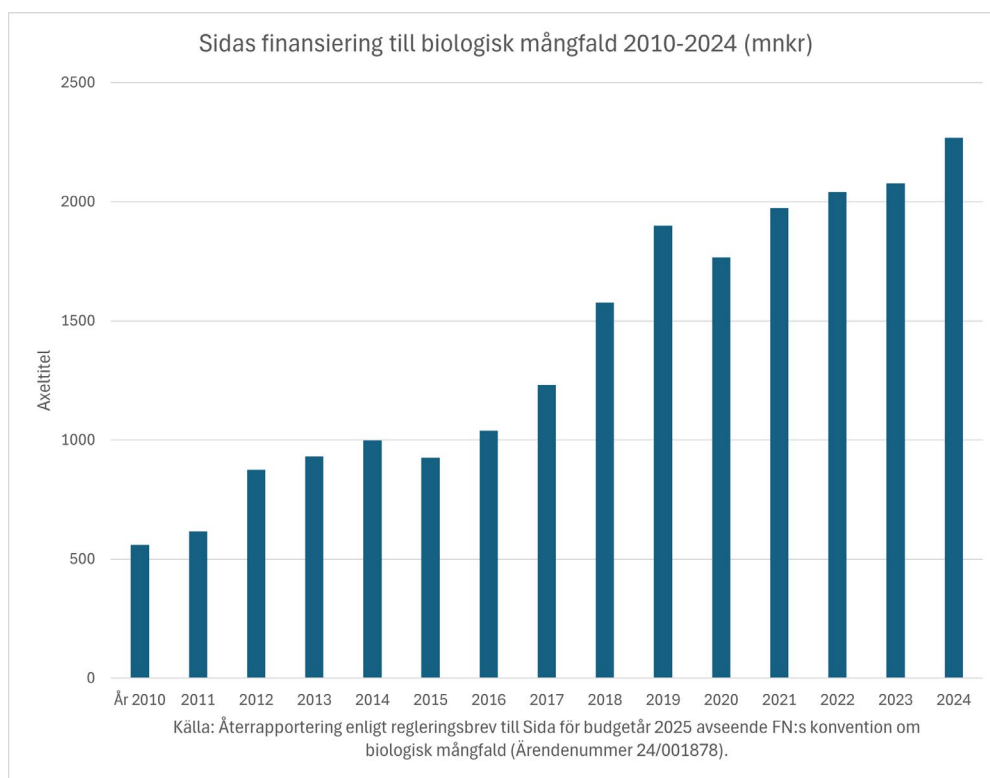
Swedfund är ett statligt ägt bolag vars uppdrag är att minska fattigdom genom hållbara investeringar i utvecklingsländer. En stor del av Swedfunds investeringsportfölj syftar till att bidra till såväl klimatmålen som biologisk mångfald. Fokus ligger på att öka positiva bidrag samtidigt som negativa risker eller effekter på natur och biologisk mångfald minskas i dess investeringsverksamhet. Swedfund har åtagit sig att anpassa sina metoder till de globala målen för biologisk mångfald enligt Kunming–Montreal-ramverket och deltar som forummedlem i Taskforce for Nature-related Disclosures (TNFD) och använder dess rekommendationer och vägledning för att bedöma, rapportera och agera på naturrelaterade beroenden, effekter, risker och möjligheter inom sin portfölj (Swedfund's Policy for Sustainable Development (2025)).

Sida stödjer biologisk mångfald på flera sätt

Sveriges utvecklingsfinansiering till biologisk mångfald som beslutas av Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) har ökat mellan 2021–2024. Sidas stöd till biologisk mångfald uppgick 2024 till 2,27 miljarder kronor (Tabell 2). Den geografiska och tematiska fördelningen av medel görs genom strategier och regleringsbrev från regeringen, medan insatser beslutas av myndigheten. Mer än hälften av dessa medel gick till bilaterala projekt i utvecklingsländer, medan ungefär 40 procent kanaliserades genom multilaterala organisationer. IPBES Nexus Assessment, som belyser hur biologisk mångfald, vatten, mat, hälsa och klimat är sammanlänkade och måste hanteras integrerat, är en viktig utgångspunkt (IPBES 2024). Utöver stöd till skydd och bevarande av biologisk mångfald, spänner Sidas stöd till biologisk mångfald över flera sektorer, såväl inom miljöskydd, jordbruk, urban eller rural utveckling som forskning, vatten och sanitet. Sida arbetar löpande för att stärka potentialen och öka möjligheterna att integrera

Kunming–Montreal-ramverket i verksamheten, arbetet bidrar till flera åtgärdsområden, inte minst 10, 14, 19, 20, 21, 22 och 23.¹

Tabell 2

Sida arbetar långsiktigt med kapacitetsutveckling för naturvård och hållbar förvaltning av naturresurser. Den svenska resursbasen, genom svenska myndigheter, har stor betydelse i detta arbete. Sida stödjer projekt i flera länder för att utveckla nationella strategier för biologisk mångfald, men också nationella klimatplaner, vilket öppnar upp en potential för länderna att mobilisera inhemska och nationella resurser för biologisk mångfald och klimat. Sida arbetar med en rättighetsbaserad ansats. Sida ger exempelvis stöd till SwedBio, ett utvecklingsprogram vid Stockholm Resilience Centre, som arbetar tillsammans med strategiskt utvalda partnerorganisationer för att stödja lokalt drivet arbete, och en hållbar och rättvis styrning av kunskap och policy om biologisk mångfald. Genom Sidas stöd till miljöförsvare i många

¹ Underlag i detta kapitel utgår från Återrapportering enligt regleringsbrev till Sida för budgetår 2025 avseende FN:s konvention om biologisk mångfald (Ärendenummer 24/001878), samt Återrapportering enligt regleringsbrev till Sida för budgetår 2025 angående förhandlingar kopplat till FN:s konvention om biologisk mångfald (Ärendenummer 24/001878). I den finansiella rapporteringen av stöd till biologisk mångfald inkluderas 100% av insatser med biologisk mångfald som huvudmål (Riomarkör 2 "principal/huvudsyfte") och 40% av summan av de insatser som har biologisk mångfald som delmål (Riomarkör 1, "significant/delsyfte").

delar av världen ökar möjligheterna att delta i arbetet för att skydda våtmarker, skogar och stärka rättigheten till mark och resurser. Av det stöd som gick till biologisk mångfald hade mer än 70 procent även integrerat mål som bidrar till jämställdhet.

Genom en rad insatser stärks och utökas skydd, bevarande, förvaltning och restaurering vilket ger förutsättningar för hållbar ekonomisk utveckling och fattigdomsminskning. Ett sådant exempel är arbetet för att stärka hållbar förvaltning av marina och kustnära ekosystem inom ramen för det bredare arbetet med blå ekonomi. Till exempel arbetar Havs- och vattenmyndigheten i Västafrika för att stärka arbetet med en ekosystembaserad havsplanering vilket kan möjliggöra ökat skydd och bevarande av kust- och havsmiljöer.

Sida arbetar genomgående med att integrera klimat och biologisk mångfald. Av det samlade stödet till biologisk mångfald under 2024 bidrog 92 procent även till mål som är relaterade till klimat. Av det klimatrelaterade stödet bidrog drygt 43 procent till biologisk mångfald. En stor andel projekt använder sig av naturbaserade lösningar (NbS), inte minst insatser inom urban utveckling och jordbruk. Stödet till biologisk mångfald bidrar till utsläppsminskningar, anpassningsinsatser och katastrofriskreducering, men också livsmedelstrygghet och hälsa, grundläggande förutsättningar för hållbar ekonomisk utveckling och fattigdomsminskning.

Sida arbetar med att genomföra regeringens prioritering för att mobilisera privat kapital liksom utvecklingen av garantiinstrument. Sidas garantier avtalade mellan år 2020 och 2023 förväntas mobilisera cirka 3,8 miljarder kronor till skydd och restaurering av biologisk mångfald som ett delsyfte. År 2024 kompletterades dessa medel med en stor miljögaranti i Amazonasregionen genom den Interamerikanska utvecklingsbanken (IDB) som ska mobilisera upp till 469 miljoner USD för skogsvård och hållbar skogsförvaltning samt hållbara och motståndskraftiga landskap och bioekonomi. Sida har också finansierat garantiinstrument som bidragit till skuldkonvertering i Amazonas. Med ett ökat fokus på grön omställning arbetar Sida med en fördjupad dialog med Business Sweden som är Sveriges export- och investeringsråd som stödjer svenska företag att växa internationellt. Inom Team Sweden arbetar Sida med att utveckla ett integrerat arbete med klimat, miljö, ekonomisk utveckling och handel, till exempel genom hållbara investeringar och värdedepåer som minskar påverkan på biologisk mångfald.

BILAGA 1 Det globala Kunming–Montreal-ramverket för biologisk mångfald Översättning till svenska av §§28-31 i CBD/COP/DEC/15/4

Avsnitt F. Vision för 2050 och uppdrag till 2030

28. Visionen för det globala Kunming–Montreal-ramverket för biologisk mångfald är en värld där människor lever i harmoni med naturen, där ”biologisk mångfald senast 2050 värdesätts, bevaras och återställs samt nyttjas på ett klokt sätt, vilket upprätthåller ekosystemtjänster, bidrar till en välmående planet och är till väsentlig nytta för alla människor”.

29. Ramverkets uppdrag fram till 2030, på väg mot visionen för 2050, är att vidta omedelbara åtgärder för att hejda och vända förlusten av biologisk mångfald, för att ge naturen förutsättningar att återhämta sig, till gagn för människorna och planeten, genom att bevara och hållbart nyttja den biologiska mångfalden och säkerställa en rimlig och rättvis fördelning av den nytta som uppstår vid nyttjande av genetiska resurser, och samtidigt tillhandahålla de genomförandemedel som behövs.

Avsnitt G. Globala mål till 2050

30. Det globala Kunming–Montreal-ramverket för biologisk mångfald har fyra långsiktiga mål till 2050 som är kopplade till visionen för biologisk mångfald för 2050.

MÅL A

Alla ekosystems integritet, konnektivitet och resiliens upprätthålls, stärks eller återställs, så att arean av naturliga ekosystem år 2050 väsentligt har utökats. Den av människan orsakade utrotningen av kända hotade arter hejdats och år 2050 har utdöendetakten och utdöenderisken för alla arter minskat tiofaldigt och antalet individer av inhemska vilda arter ökat till sunda och resilienta nivåer. Den genetiska mångfalden inom populationer av vilda och domesticerade arter upprätthålls, varigenom deras anpassningsförmåga skyddas.

MÅL B

Den biologiska mångfalden nyttjas och förvaltas på ett hållbart sätt och naturens bidrag till människan, inklusive ekosystemens funktioner och tjänster, värdesätts, upprätthålls och stärks, och de som för närvarande är på

tillbakagång återställs, för att bidra till uppnåendet av en hållbar utveckling för nuvarande och framtida generationer senast 2050.

MÅL C

Den monetära och icke-monetära nytta som uppstår vid användning av genetiska resurser, och digital sekvensinformation om genetiska resurser, och av traditionell kunskap som rör genetiska resurser, beroende på vad som är tillämpligt, fördelas rimligt och rättvist, bland annat till urfolk och lokalsamhällen, i förekommande fall, och har ökat väsentligt till 2050, och samtidigt säkerställs lämpligt skydd av traditionell kunskap som rör genetiska resurser, för att på så sätt bidra till bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald, i enlighet med internationellt avtalade instrument om tillträde och fördelning av nytta.

MÅL D

Tillräckliga genomförandemedel, inklusive finansiella resurser, kapacitetsuppbyggnad, tekniskt och vetenskapligt samarbete samt tillgång till och överföring av teknik för att fullt ut kunna genomföra det globala Kunming–Montreal-ramverket för biologisk mångfald har säkrats och på rättvisa villkor gjorts tillgängliga för alla parter, särskilt utvecklingsländer, i synnerhet de minst utvecklade länderna och små östater under utveckling, och länder med övergångsekonomier, genom att underskottet på 700 miljarder dollar per år i finansieringen av den biologiska mångfalden successivt minskats och de finansiella flödena anpassats till det globala Kunming–Montreal-ramverket för biologisk mångfald och visionen för biologisk mångfald för 2050.

Avsnitt H. Globala åtgärds mål till 2030

31. Ramverket har 23 åtgärdsorienterade globala åtgärds mål som kräver omedelbara åtgärder under årtiondet fram till 2030. De åtgärder som anges i varje åtgärds mål behöver påbörjas omedelbart och ha slutförts senast 2030. Sammantaget kommer resultaten att göra det möjligt att uppnå resultatmålen till 2050. Åtgärder som syftar till att uppnå dessa åtgärds mål bör genomföras konsekvent och vara förenliga med konventionen om biologisk mångfald och protokollen till den konventionen samt med andra relevanta internationella förpliktelser, med beaktande av nationella omständigheter, prioriteringar och socioekonomiska förhållanden.

1. Att minska hoten mot den biologiska mångfalden

ÅTGÄRDSMÅL 1

Att säkerställa att alla områden omfattas av en deltagandebaserad och integrerad fysisk planering där hänsyn tas till den biologiska mångfalden och/eller av verkningsfulla förvaltningsprocesser där förändrad mark- och havsanvändning hanteras, för att senast 2030 minska förlusten av områden som har stor betydelse för den biologiska mångfalden, inklusive ekosystem med hög ekologisk integritet, till nära noll, och samtidigt iaktta urfolks och lokalsamhällens rättigheter.

ÅTGÄRDSMÅL 2

Att säkerställa att minst 30 procent av arealerna av utarmade ekosystem i land-, inlandsvatten-, kust- och havsområden senast 2030 är föremål för effektiv återställning för att öka den biologiska mångfalden, stärka ekosystemfunktioner och ekosystemtjänster och öka den ekologiska integriteten och konnektiviteten.

ÅTGÄRDSMÅL 3

Att säkerställa och möjliggöra att minst 30 procent av alla land- och inlandsvattenområden, och av alla kust- och havsområden, särskilt områden som har särskild betydelse för biologisk mångfald, ekosystemfunktioner och ekosystemtjänster, senast år 2030 effektivt bevaras och förvaltas genom ekologiskt representativa, väl sammanlänkade och rättvist styrda system med skyddade områden och andra verkningsfulla områdesbaserade bevarandeåtgärder, med erkännande av urfolks och traditionella territorier, i tillämpliga fall, och integreras i omgivande land och hav, samtidigt som det säkerställs att allt eventuellt hållbart nyttjande, där sådant är lämpligt i sådana områden, är helt förenligt med bevarandemålen, med erkännande och iakttagande av urfolks och lokalsamhällens rättigheter, bland annat när det gäller deras traditionella territorier.

ÅTGÄRDSMÅL 4

Att säkerställa omedelbara förvaltningsåtgärder för att hejda den av människan orsakade utrotningen av kända hotade arter och för att säkerställa arters, särskilt hotade arters, återhämtning och bevarande, för att i betydande grad minska utdöenderisken, samt för att bibehålla och återställa den genetiska mångfalden inom och mellan populationer av inhemska, vilda och domesticerade arter för att upprätthålla deras anpassningsförmåga, bland

annat genom in situ- och ex situ-bevarande och hållbara förvaltningsmetoder, och att verkningsfullt förvalta samspelet mellan människor och vilda djur för att minimera konflikterna och främja samexistensen mellan människor och vilda djur.

ÅTGÄRDSMÅL 5

Att säkerställa att nyttjandet av, skörden av och handeln med vilda arter är hållbar, säker och laglig, så att överexploatering förhindras, inverkan på icke-målarter och icke-målekosystem minimeras och risken för spridning av patogener över artgränser minskas, med tillämpning av ekosystemansatsen, samtidigt som urfolks och lokalsamhällens sedvanliga hållbara nyttjande respekteras och skyddas.

ÅTGÄRDSMÅL 6

Att eliminera, minimera, minska och/eller begränsa invasiva främmande arters inverkan på biologisk mångfald och ekosystemtjänster genom att identifiera och hantera spridningsvägar för introduktion av främmande arter, förhindra introduktion och etablering av prioriterade invasiva främmande arter, till 2030 minska introduktions- och etableringstakten för andra kända eller potentiella invasiva främmande arter med minst 50 procent, och utrota eller kontrollera invasiva främmande arter, särskilt i prioriterade områden, till exempel ör.

ÅTGÄRDSMÅL 7

Att senast 2030 ha minskat föroreningsrisker och negativ inverkan av föroreningar från alla källor, till nivåer som inte är skadliga för biologisk mångfald, ekosystemfunktioner och ekosystemtjänster, med beaktande av deras kumulativa verkan, bland annat genom att minska det överskott av näringsämnen som når miljön med minst hälften, bland annat genom en effektivare näringscykel och ett effektivare utnyttjande av näringsämnen, minska den sammantagna risk som bekämpningsmedel och mycket farliga kemikalier medför med minst hälften, bland annat genom integrerat växtskydd, baserat på vetenskap, med beaktande av tryggad livsmedelsförsörjning och utkomstmöjligheter, samt genom att förebygga, förhindra, minska och verka för att eliminera plastföroreningar.

ÅTGÄRDSMÅL 8

Att minimera klimatförändringarnas och havsförsurningens inverkan på den biologiska mångfalden och öka dess resiliens genom begränsnings-,

anpassnings- och katastrofriskreduceringsåtgärder, bland annat genom naturbaserade lösningar och/eller ekosystembaserade ansatser, och samtidigt minimera klimatinsatsernas negativa effekter och främja deras positiva effekter på den biologiska mångfalden.

2. Att tillgodose människors behov genom hållbart nyttjande och fördelning av nytta

ÅTGÄRDSMÅL 9

Att säkerställa att förvaltandet och nyttjandet av vilda arter är hållbart, och därigenom är till social, ekonomisk och miljömässig nytta för människor, särskilt dem som befinner sig i utsatta situationer och dem som är mest beroende av den biologiska mångfalden, bland annat genom hållbara aktiviteter, produkter och tjänster som är baserade på och som ökar den biologiska mångfalden, och genom att skydda och uppmuntra urfolks och lokala samhällens sedvanliga hållbara nyttjande.

ÅTGÄRDSMÅL 10

Att säkerställa att områden som är föremål för jordbruk, vattenbruk, fiske och skogsbruk förvaltas på ett hållbart sätt, särskilt genom ett hållbart nyttjande av den biologiska mångfalden, bland annat genom en väsentligt större användning av metoder som främjar biologisk mångfald, till exempel hållbara intensifieringsmetoder, agroekologiska metoder och andra innovativa metoder, som bidrar till dessa produktionssystemens resiliens och långsiktiga effektivitet och produktivitet och till tryggad livsmedelsförsörjning, och därigenom bevarar och återställer biologisk mångfald och upprätthåller naturens bidrag till människan, inklusive ekosystemfunktioner och ekosystemtjänster.

ÅTGÄRDSMÅL 11

Att återställa, upprätthålla och öka naturens bidrag till människan, inklusive ekosystemfunktioner och ekosystemtjänster, till exempel reglering av luft, vatten och klimat, jordhälsa, pollinering och minskad sjukdomsrisk, samt skydd mot naturliga faror och naturkatastrofer, genom naturbaserade lösningar och/eller ekosystembaserade strategier till nytta för alla människor och naturen.

ÅTGÄRDSMÅL 12

Att i betydande grad och på ett hållbart sätt i stadsområden och tätbefolkade

områden öka de gröna och blå områdenas yta, kvalitet, konnektivitet, tillgänglighet och nytta, genom att integrera bevarandet och det hållbara nyttjandet av biologisk mångfald, och att säkerställa att den biologiska mångfalden beaktas i stadsplaneringen, så att den inhemska biologiska mångfalden, ekologiska konnektiviteten och integriteten ökar, så att människors hälsa, välbefinnande och förbindelse med naturen förbättras, och så att man bidrar till en inkluderande och hållbar urbanisering och tillhandahållandet av ekosystemfunktioner och ekosystemtjänster.

ÅTGÄRDSMÅL 13

Att vidta ändamålsenliga rättsliga, politiska, administrativa och kapacitetsbyggande åtgärder på alla lämpliga nivåer för att säkerställa en rimlig och rättvis fördelning av sådan nytta som uppstår vid användning av genetiska resurser och vid digital sekvensinformation om genetiska resurser, och traditionell kunskap som rör genetiska resurser, och möjliggöra lämpligt tillträde till genetiska resurser, och senast 2030 ha möjliggjort en betydande ökning av den fördelade nyttan, i enlighet med tillämpliga internationella instrument om tillträde och fördelning av nytta.

3. Verktyg och lösningar för genomförande och integrering

ÅTGÄRDSMÅL 14

Att säkerställa att den biologiska mångfalden och dess många olika värden fullt ut integreras i politik, regelverk, planerings- och utvecklingsprocesser, strategier för fattigdomsbekämpning, strategiska miljöbedömningar, miljökonsekvensbedömningar och, på lämpligt sätt, nationalräkenskaper, inom och mellan alla förvaltningsnivåer och mellan alla sektorer, särskilt de som har en betydande inverkan på den biologiska mångfalden, genom att successivt anpassa alla relevanta offentliga och privata aktiviteter, skattemässiga och finansiella flöden till målen och åtgärds målen i detta ramverk.

ÅTGÄRDSMÅL 15

Att vidta rättsliga, administrativa eller politiska åtgärder för att uppmuntra företag och ge dem förutsättningar, och särskilt för att säkerställa att stora och transnationella företag och finansinstitut

- a) regelbundet övervakar, bedömer och öppet redovisar sina risker relaterade till, beroenden av och effekter på den biologiska

mångfalden, inklusive med krav på alla stora och transnationella företag och finansinstitut med avseende på alla deras verksamheter, leverans- och värdekedjor och portföljer,

- b) förser konsumenterna med nödvändig information för att främja hållbara konsumtionsmönster,
- c) rapporterar om efterlevnaden av tillämpliga regler och åtgärder som avser tillträde och fördelning av nytta,

för att successivt minska de negativa effekterna på den biologiska mångfalden, öka de positiva effekterna, minska företagens och finansinstitutens risker relaterade till biologisk mångfald, och främja åtgärder för att säkerställa hållbara produktionsmönster.

ÅTGÄRDSMÅL 16

Att säkerställa att människor uppmuntras och ges förutsättningar att göra hållbara konsumtionsval, bland annat genom att inrätta stödjande politiska, lagstiftningsmässiga eller regelverksmässiga ramar, förbättra utbildningen och tillgången till relevant och korrekt information och till alternativ, och senast 2030 på ett rättvist sätt ha minskat det globala fotavtrycket från konsumtion, bland annat genom att halvera det globala matsvinnet, i betydande grad minska överkonsumtionen och väsentligt minska avfallsproduktionen, så att alla människor kan leva i harmoni med Moder Jord.

ÅTGÄRDSMÅL 17

Att införa, öka kapaciteten för och i alla länder genomföra biosäkerhetsåtgärder i enlighet med vad som anges i artikel 8 g i konventionen om biologisk mångfald och åtgärder för hantering av bioteknik och fördelning av dess nytta i enlighet med vad som anges i artikel 19 i konventionen.

ÅTGÄRDSMÅL 18

Att senast 2025 ha identifierat, och på ett proportionerligt, rimligt, verkningsfullt och rättvist sätt eliminera, fasa ut eller reformera incitament, inklusive subventioner, som är skadliga för den biologiska mångfalden, och väsentligt och successivt minska dem med minst 500 miljarder amerikanska dollar per år fram till och med 2030, med de skadligaste incitamenten först, och utöka de positiva incitamenten för bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald.

ÅTGÄRDSMÅL 19

Att väsentligt och successivt öka de finansiella resurserna från alla källor på ett verkningsfullt, lägligt och lättillgängligt sätt, inklusive inhemska, internationella, offentliga och privata resurser, i enlighet med artikel 20 i konventionen, för att genomföra nationella strategier och handlingsplaner för biologisk mångfald, och senast 2030 mobilisera minst 200 miljarder amerikanska dollar per år, bland annat genom att

- a) ha ökat de totala internationella finansiella resurserna för biologisk mångfald från utvecklade länder, inklusive offentligt utvecklingsbistånd, och från länder som frivilligt påtar sig samma förpliktelser som parter som är utvecklade länder, till utvecklingsländer, särskilt de minst utvecklade länderna och små östater under utveckling, samt länder med övergångsekonomier, till minst 20 miljarder amerikanska dollar per år senast 2025, och till minst 30 miljarder amerikanska dollar per år senast 2030,
- b) väsentligt öka den inhemska resursmobiliseringen, med hjälp av utarbetandet och genomförandet av nationella finansieringsplaner för biologisk mångfald eller liknande instrument i enlighet med nationella behov, prioriteringar och omständigheter,
- c) öka den privata finansieringen, främja blandad finansiering, genomföra strategier för att skaffa fram nya och additionella resurser, och uppmuntra den privata sektorn att investera i biologisk mångfald, bland annat genom påverkansfonder och andra instrument,
- d) stimulera innovativa system, t.ex. betalning för ekosystemtjänster, gröna obligationer, kompensationsåtgärder och krediter för biologisk mångfald samt mekanismer för fördelning av nytta, med miljömässiga och sociala skyddsmekanismer,
- e) optimera sidovinster och synergieffekter av finansiering inriktad på biologisk mångfald och klimatkriser,
- f) öka betydelsen av kollektiva åtgärder, bland annat från urfolks och lokalsamhällens sida, åtgärder där Moder Jord står i centrum och icke-marknadsbaserade angreppssätt, inklusive lokal förvaltning av naturresurser och samarbete och solidaritet inom det civila samhället med syftet att bevara den biologiska mångfalden,
- g) öka ändamålsenligheten, effektiviteten, öppenheten och insynen när det gäller tillhandahållandet och användningen av resurser.

ÅTGÄRDSMÅL 20

Att stärka kapacitetsuppbyggnaden och kapacitetsutvecklingen, tillgången till och överföringen av teknik, och främja utvecklingen av och tillgången till innovation och tekniskt och vetenskapligt samarbete, bland annat genom syd-syd-, nord-syd- och trepartssamarbete, för att tillgodose behovet av ett verkningsfullt genomförande, särskilt i utvecklingsländer, genom att främja gemensam teknisk utveckling och gemensamma vetenskapliga forskningsprogram för bevarande och ett hållbart nyttjande av biologisk mångfald och stärka den vetenskapliga forsknings- och övervakningskapaciteten, i proportion till ambitionen i ramverkets mål och åtgärds mål.

ÅTGÄRDSMÅL 21

Att säkerställa att beslutsfattare, yrkesverksamma och allmänheten har tillgång till bästa tillgängliga data, information och kunskap som kan användas som vägledning för en verkningsfull och rättvis styrning och en integrerad och deltagandebaserad förvaltning av biologisk mångfald och som kan stärka kommunikation, informationsåtgärder, utbildning, övervakning, forskning och kunskapshantering, och att, även i detta sammanhang, urfolks och lokalsamhällens traditionella kunskap, innovationer, sedvänjor och metoder endast bör användas med deras fria, på förhand inhämtade och välinformerade samtycke i enlighet med nationell lagstiftning.

ÅTGÄRDSMÅL 22

Att säkerställa en fullständig, rättvis, inkluderande, verkningsfull och jämställdhetsintegrerad representation och medverkan i beslutsfattandet, samt tillgång till rättslig prövning och information i fråga om biologisk mångfald, för urfolk och lokalsamhällen, med respekt för deras kulturer och rättigheter till mark, territorier, resurser och traditionell kunskap, samt för kvinnor och flickor, barn och ungdomar, samt för personer med funktionsnedsättning, och säkerställa ett fullständigt skydd för miljörättsförsvarare.

ÅTGÄRDSMÅL 23

Att säkerställa jämställdhet vid ramverkets genomförande genom ett jämställdhetsintegrerat förhållningssätt, där alla kvinnor och flickor har lika möjligheter och förmåga att bidra till konventionens tre mål, bland annat genom att erkänna deras lika rättigheter och tillgång till mark och naturresurser och deras fullständiga, rättvisa, meningsfulla och

välinformerade deltagande och ledarskap på alla nivåer när det gäller
åtgärder, dialog, politik och beslutsfattade som rör biologisk mångfald.

BILAGA 2 Nationella mål som har bäring på genomförande av Kunming–Montreal-ramverket.

Utgiftsområde 1 Rikets styrelse	
Sametinget och samepolitiken	Samepolitikens övergripande mål är att verka för en levande samisk kultur byggd på en ekologiskt hållbar rennäring och andra samiska näringar.
Demokratipolitik och mänskliga rättigheter	Målet för demokratipolitiken är en levande demokrati som är uthållig, kännetecknas av delaktighet och där möjligheterna till inflytande är jämlika. Målet för politiken för mänskliga rättigheter är att säkerställa full respekt för Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter.
Nationella minoriteter	Målet för politiken för nationella minoriteter är att ge skydd för de nationella minoriteterna och stärka deras möjligheter till inflytande samt stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande.
Utgiftsområde 2 Finansmarknadsområdet	
Finansmarknadsområdet	Målet för finansmarknadsområdet är att det finansiella systemet ska vara stabilt och präglas av högt förtroende med väl fungerande marknader som tillgodoser hushållens och företagens behov av finansiella tjänster samtidigt som det finns ett högt skydd för konsumenter. Det finansiella systemet ska bidra till en hållbar utveckling. Statens finansförvaltning ska bedrivas effektivt.
Sveriges genomförande av Agenda 2030	Målet för Sveriges genomförande av Agenda 2030 är att Sverige ska genomföra Agenda 2030 för en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling genom en samstämmig politik nationellt och internationellt. Genomförandet ska präglas av agendans princip att ingen ska lämnas utanför.
Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap	
Samhällets krisberedskap	Riksdagens mål för skydd mot olyckor är enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor att i hela landet ge människors liv, hälsa, egendom och miljö ett – med hänsyn till de lokala förhållandena – tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor.
Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd	
Internationellt bistånd	Målet för utgiftsområde 7 Internationellt bistånd är att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck.

	Utgiftsområdets verksamhet är även central för Sveriges politik för global utveckling och för det internationella genomförandet av de 17 globala målen för hållbar utveckling i Agenda 2030, Addis Ababa Action Agenda om utvecklingsfinansiering och Parisavtalet.
Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	
Folkhälsopolitik	Det övergripande målet för folkhälsopolitiken är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation.
Funktionshinderspolitik	Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.
Politiken för sociala tjänster - Omsorg om äldre	Äldre ska kunna leva ett aktivt liv och ha inflytande i samhället och över sin vardag.
Barnrättspolitik	Barn och unga ska respekteras och ges möjlighet till utveckling och trygghet samt delaktighet och inflytande.
Utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering	
Integrationspolitik	Lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund.
Politik mot diskriminering	Ett samhälle fritt från diskriminering.
Jämställdhetspolitik	Kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.
Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning	
Forskning	Målet för forskningspolitiken är att Sverige ska vara ett av världens främsta forsknings- och innovationsländer och en ledande kunskapsnation, där högkvalitativ forskning, högre utbildning och innovation leder till samhällets utveckling och välfärd, näringslivets konkurrenskraft och svarar mot de samhällsutmaningar vi står inför, både i Sverige och globalt. Uppföljningsbara delmål för tioårsperioden 2017–2026: En övergripande kvalitetsförstärkning av forskningen ska ske och jämställdheten ska öka, samt: Samverkan och samhällspåverkan ska öka.
Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	
Kultur - kulturmiljö	Riksdagen har antagit mål för det statliga kulturmiljöarbetet. Målet är att främja: – ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas, – människors delaktighet i kulturmiljöarbetet och möjlighet att förstå och ta ansvar för

	kulturmiljön, – ett inkluderande samhälle med kulturmiljön som gemensam källa till kunskap, bildning och upplevelser, och – en helhetssyn på förvaltningen av landskapet som innebär att kulturmiljön tas till vara i samhällsutvecklingen.
Ungdomspolitik	Målet för alla statliga beslut och insatser som berör ungdomar mellan 13 och 25 år är att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen.
Politik för det civila samhället	Målet för politiken för det civila samhället är att villkoren för det civila samhället som en central del av demokratin ska förbättras. Detta ska ske i dialog med det civila samhällets organisationer genom att: – utveckla det civila samhällets möjligheter att göra människor delaktiga utifrån engagemanget och viljan att påverka den egna livssituationen eller samhället i stort, – stärka förutsättningarna för det civila samhället att bidra till samhällsutvecklingen och välfärden både som röstbärare och opinionsbildare och med en mångfald verksamheter, och – fördjupa och sprida kunskapen om det civila samhället.
Friluftspolitik	Målet för friluftspolitiken är att stödja människors möjligheter att vistas ute i naturen och utöva friluftsliv där allemansrätten är en grund för friluftslivet. Alla människor ska ha möjlighet till naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö. Tio mätbara mål har redovisats till riksdagen. Målen är följande: – tillgänglig natur för alla, – starkt engagemang och samverkan, – allemansrätten, – tillgång till natur för friluftsliv, – attraktiv tätortsnära natur, – hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling, – skyddade områden som resurs för friluftslivet, – ett rikt friluftsliv i skolan, – friluftsliv för god folkhälsa, – god kunskap om friluftslivet. De tio målen har preciseringar som förtydligar innebörden av målen.
Folkbildning	Målet för folkbildningspolitiken fastställdes genom riksdagens beslut i fråga om regeringens proposition Allas kunskap – allas bildning. Målet är att folkbildningen ska ge alla möjlighet att tillsammans med andra öka sin kunskap och bildning för personlig utveckling och delaktighet i samhället. Målet avspeglar folkbildningens idémässiga grund, särskilda pedagogik och självständighet.
Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik	
Samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet	Målet för området samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet är att ge alla människor i alla delar av landet en från social synpunkt god livsmiljö där en långsiktigt god hushållning med

	naturresurser och energi främjas samt där bostadsbyggande och ekonomisk utveckling underlättas.
Konsumentpolitik	Målet för konsumentpolitiken är väl fungerande konsumentmarknader och en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar konsumtion.
Utgiftsområde 20	
Klimat, miljö och natur	
Generationsmålet	Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Målet har strecksatser om bl a återhämtade ekosystem, biologisk mångfald, hälsa, hushållning med naturresurser och hållbara konsumtionsmönster.
MKM Begränsad klimatpåverkan	Den globala medeltemperaturökningen begränsas till långt under två grader Celsius över förindustriell nivå och ansträngningar görs för att hålla ökningen under 1,5 grader Celsius över förindustriell nivå. Sverige ska verka internationellt för att det globala arbetet inriktas mot detta mål. Målet har en precisering.
MKM Frisk luft	Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas. Målet har ett antal preciseringar om ämnen resp partiklar som ska begränsas.
MKM Bara naturlig försurning	De försurande effekterna av nedfall och markanvändning ska underskrida gränsen för vad mark och vatten tål. Nedfallet av försurande ämnen ska inte heller öka korrosionshastigheten i markförlagda tekniska material, vattenledningssystem, arkeologiska föremål och hållristningar. Målet har fyra preciseringar bl a en som anger att biologisk mångfald inte ska skadas av försurningen.
MKM Giftfri miljö	Förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrunds nivåerna. Målet har sex preciseringar, bl a om information om miljö- och hälsofarliga ämnen i varor m m.
MKM Säker strålmiljö	Människors hälsa och den biologiska mångfalden ska skyddas mot skadliga effekter av strålning. Målet har fyra preciseringar, bl a om utsläpp av radioaktiva ämnen.
MKM Ingen övergödning	Halterna av gödande ämnen i mark och vatten ska inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningar för biologisk mångfald eller möjligheterna

	till allsidig användning av mark och vatten. Målet har fyra preciseringar om påverkan resp tillstånd i miljön.
MKM Levande sjöar och vattendrag	Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas. Målet har elva preciseringar om bl a ekosystemtjänster, bevarade naturvärden, hotade arter och återställda livsmiljöer, främmande arter m m.
MKM Grundvatten av god kvalitet	Grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag. Målet har sex preciseringar om bl a kvaliteten på utströmmande grundvatten.
MKM Hav i balans samt levande kust och skärgård	Västerhavet och Östersjön ska ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och den biologiska mångfalden ska bevaras. Kust och skärgård ska ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård ska bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar. Målet har elva preciseringar om bl a ekosystemtjänster, hotade arter och återställda livsmiljöer, bevarade naturvärden, främmande arter m m.
MKM Myllrande våtmarker	Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet ska bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden. Målet har nio preciseringar om bl a ekosystemtjänster, återskapade våtmarker, hotade arter och återställda livsmiljöer, bevarade naturvärden, främmande arter m m.
MKM Levande skogar	Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas. Målet har nio preciseringar om bl a ekosystemtjänster, hotade arter och återställda livsmiljöer, bevarade naturvärden, främmande arter m m.
MKM Ett rikt odlingslandskap	Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks. Målet har tolv preciseringar om bl a ekosystemtjänster, hotade arter och återställda livsmiljöer, bevarade naturvärden, främmande arter m m.
MKM Storslagen fjällmiljö	Fjällen ska ha en hög grad av ursprunglighet vad gäller biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och

	kulturvärden. Verksamheter i fjällen ska bedrivas med hänsyn till dessa värden och så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar. Målet har åtta preciseringar om bl a fjällens värden för rennäringen, ekosystemtjänster, hotade arter och återställda livsmiljöer, bevarade naturvärden m m.
MKM God bebyggd miljö	Vår bebyggda miljö ska fylla människors och samhällets behov, erbjuda bra livsmiljöer och bidra till en hållbar utveckling. Hur vi bor och lever påverkar miljön på många sätt, exempelvis när vi värmer våra bostäder, reser till arbete och fritidsaktiviteter eller sorterar vårt avfall. Målet har preciseringar om bl a hållbar samhällsplanering, natur och grönytor nära bebyggelse, hushållning med naturresurser och avfall.
MKM Ett rikt växt- och djurliv	Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd. Målet har åtta preciseringar om bl a påverkan av klimatförändringar, ekosystemtjänster och resiliens, främmande arter och genotyper, biologiskt kulturarv och tätortsnära natur.
Etappmål	Mer bygg- och rivningsavfall materialåtervinns och förbereds för återanvändning. Förberedande för återanvändning, materialåtervinning och annan återvinning av icke-farligt bygg- och rivningsavfall, med undantag av jord och sten, ska årligen fram till 2025 uppgå till minst 70 viktprocent.
Etappmål	Öka andelen kommunalt avfall som materialåtervinns och förbereds för återanvändning. Senast 2025 ska förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall ha ökat till minst 55 viktprocent, 2030 till minst 60 viktprocent och 2035 ha ökat till minst 65 viktprocent.
Etappmål	Utsläpp av växthusgaser från inrikes transporter. Växthusgasutsläpp från inrikes transporter ska minska med minst 70 procent senast år 2030 jämfört med år 2010. Det finns flera styrmedel som begränsar utsläppen, hittills med tonvikt på energieffektivare fordon och ökad biodrivmedelsanvändning. Befintliga styrmedel behöver upprätthållas, och för att målet ska nås på ett resurseffektivt sätt är det särskilt angeläget med styrmedel som minskar trafikarbete (bidrar till ett transporteffektivare samhälle) och som bidrar till en ytterligare högre

	elektrifierings- och effektiviseringstakt för bilar och lastbilar.
Etappmål	Utsläpp av växthusgaser till år 2030. Det klimatpolitiska ramverket inbegriper fem etappmål som ska nås mellan 2020 och 2045. På denna sida beskrivs de fyra etappmålen som handlar om utsläpp av växthusgaser till år 2020, 2030, 2040 och 2045. Därtill finns målet som handlar om utsläpp från inrikes transporter.
Etappmål	Utsläpp av växthusgaser till år 2040. Det klimatpolitiska ramverket inbegriper fem etappmål som ska nås mellan 2020 och 2045. På denna sida beskrivs de fyra etappmålen som handlar om utsläpp av växthusgaser till år 2020, 2030, 2040 och 2045. Därtill finns målet som handlar om utsläpp från inrikes transporter.
Etappmål	Utsläpp av växthusgaser till år 2045. Det klimatpolitiska ramverket inbegriper fem etappmål som ska nås mellan 2020 och 2045. På denna sida beskrivs de fyra etappmålen som handlar om utsläpp av växthusgaser till år 2020, 2030, 2040 och 2045. Därtill finns målet som handlar om utsläpp från inrikes transporter.
Etappmål	Återanvändning av förpackningar. Av de förpackningar som släpps ut på marknaden i Sverige för första gången ska andelen som är återanvändbara öka med minst 20 procent från år 2022 till år 2026 och med minst 30 procent från år 2022 till år 2030.
Etappmål	Användning av biocidprodukter. Det huvudsakliga syftet med detta etappmål är att minska miljö- och hälsoriskerna kopplade till användningen av biocidprodukter. Användningen av biocidprodukter med särskilt farliga egenskaper ska minska väsentligt till 2030.
Etappmål	Användningen av växtskyddsmedel. Det huvudsakliga syftet med detta etappmål är att minska miljö- och hälsoriskerna kopplade till användningen av växtskyddsmedel. Användningen av växtskyddsmedel med särskilt farliga egenskaper ska minska väsentligt till 2030.
Etappmål	Läkemedel i miljön. Det huvudsakliga syftet med etappmålet om läkemedel i miljön är att minimera läkemedelsrester i miljön. Regleringar och andra åtgärder som minimerar de negativa miljöeffekterna ska finnas på plats i Sverige, i EU eller internationellt senast 2030.
Etappmål	Utsläpp av dioxin. Det huvudsakliga syftet med detta etappmål är att kartlägga utsläppen av dioxin. Åtgärder mot dessa källor ska minska halterna i miljön och i förlängningen skydda människor och miljö. Senast år 2030 ska utsläpp av dioxin från punktkällor vara kartlagda och minimerade.

Etappmål	Andelen gång-, cykel- och kollektivtrafik. Regeringen införde i april 2018 en strategi för levande städer som innebar nya etappmål för hållbar stadsutveckling. En del av detta var att främja gång, cykling och kollektivtrafik framför personbilstrafik och att hänsynstagande till detta ska tas vid den framtida planeringen av städer. Dagens gång- och cykelresor beräknas förhindra cirka 3 500 dödsfall och 15 000 kroniska sjukdomsfall per år i Sverige enligt Trafikverkets årsredovisning 2016.
Etappmål	Dagvattenhantering i befintlig bebyggelse. De kommuner där det finns risk för betydande påverkan av dagvatten på mark, vatten och den fysiska miljön i befintlig bebyggelse, har senast 2025 genomfört en kartläggning och tagit fram handlingsplaner för en hållbar dagvattenhantering samt påbörjat genomförandet av planerna.
Etappmål	Integrering av stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer. Boverket har i samarbete med Naturvårdsverket tagit fram en metod och vägledning om hur ekosystemtjänster och stadsgrönska kan tas tillvara och integreras i planering, byggande och förvaltning av den byggda miljön. Etappmålet innebär att en majoritet av kommunerna senast 2025 ska utnyttja denna.
Etappmål	Minskning av nationella utsläpp av luftföroreningar. Luftföroreningar är framför allt ett problem i städer då höga föroreningshalter riskerar att påverka många människor. Under 2018 lanserades ett nytt etappmål om minskning av nationella utsläpp av luftföroreningar, som knyter an till EU:s nya takdirektiv. I direktivet finns bindande utsläppstak som ska uppnås till 2020 och 2030, samt ett indikativt utsläppsmål att uppnås till 2025.
Etappmål	Livsmedelsförlusterna ska minska och mer ska bli mat. En ökad andel av livsmedelsproduktionen ska nå butik och konsument år 2025.
Etappmål	Matsvinnet ska minska mätt i mängd livsmedelsavfall. Matsvinnet ska minska så att det sammantagna livsmedelsavfallet minskar med minst 20 viktprocent per capita från 2020 till 2025.
Utgiftsområde 21 Energi	
Energi samt forskning och innovation på energiområdet	Det övergripande målet för energipolitiken är att skapa villkor för en effektiv och hållbar energianvändning och en kostnadseffektiv svensk energiförsörjning med låg negativ påverkan på hälsa, miljö och klimat samt att underlätta omställningen till ett ekologiskt hållbart samhälle. Målet bygger på samma tre grundpelare som energisamarbetet i EU och syftar till att förena försörjningstrygghet, konkurrenskraft och ekologisk hållbarhet. Det övergripande

	målet för forskning och innovation på energiområdet är att bidra till att uppfylla de energi- och klimatpolitiska målen. För att bidra till det övergripande målet för forskning och innovation på energiområdet samt underlätta uppföljning av forskningens nytta har riksdagen beslutat att insatserna på området ska bygga upp kunskap och kompetens, utveckla teknik, tjänster, produkter och lösningar, främja nyttiggörande av forskning och innovation samt bidra till och dra nytta av internationella samarbeten på energiområdet.
Utgiftsområde 22 Kommunikationer	
Transportpolitik - hänsynsmål	Transportpolitikens övergripande mål är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet. Utöver det övergripande målet finns ett funktionsmål om tillgänglighet och ett hänsynsmål om säkerhet, miljö och hälsa. Hänsynsmålet innebär att transportsystemets utformning, funktion och användning ska anpassas till att ingen ska dödas eller skadas allvarligt, bidra till att det övergripande generationsmålet för miljö och miljö kvalitetsmålen nås samt bidra till ökad hälsa.
Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	
Areella näringar, landsbygd och livsmedel	Insatserna ska bidra till goda förutsättningar för arbete, tillväxt och välfärd i alla delar av landet. De gröna näringarna ska vara livskraftiga och bidra till klimatomställningen och att naturresurserna används hållbart.
En konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja	Riksdagen har genom beslut om livsmedelsstrategin beslutat om ett övergripande mål för livsmedelskedjan samt mål för tre strategiska områden – Regler och villkor, Konsument och marknad samt Kunskap och Innovation. Det övergripande målet: – En konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet. Produktionsökningen, både konventionell och ekologisk, bör svara mot konsumenternas efterfrågan. En produktionsökning skulle kunna bidra till en ökad självförsörjningsgrad av livsmedel. Sårbarheten i livsmedelskedjan ska minska.
Skog	Riksdagen har beslutat om två jämställda mål för skogspolitiken – ett produktionsmål och ett miljömål: – Produktionsmålet innebär att skogen och skogsmarken ska utnyttjas effektivt och ansvarsfullt så att den ger en uthålligt god avkastning. Skogsproduktionens inriktning ska

	ge handlingsfrihet i fråga om användningen av vad skogen producerar. – Miljömålet innebär att skogsmarkens naturgivna produktionsförmåga ska bevaras. En biologisk mångfald och genetisk variation i skogen ska säkras. Skogen ska brukas så att växt- och djurarter som naturligt hör hemma i skogen ges förutsättningar att fortleva under naturliga betingelser och i livskraftiga bestånd. Hotade arter och naturtyper ska skyddas. Skogens kulturmiljövärden samt dess estetiska och sociala värden ska värnas.
--	---